

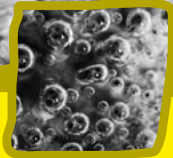

náš vidiek

časopis Vidieckeho parlamentu na Slovensku

3/2013

štvrtročník
ročník X.

VIDIECKY PARLAMENT
NA SLOVENSKU

- „Deň Turčianskeho vidieka“
- „Novoťská hrudka 2013“
- Voda je život

a mnoho iného o aktivitách a vyhlídkach nášho vidieka

Obsah

- 4 Krpce v uliciach Štrasburgu
- 6 Hrušov 2013
- 7 Európske dni dečistva otvoria pamiatky aj na Slovensku
- 8 Voda je život
- 11 Syrársky jarmok v Novoti – „Novoťská hrudka 2013“
- 14 Najkrajší chotár 2013
- 16 Ako bolo na Agrokomplexe 2013
- 17 Nový partner z Turca
- 18 Deň Turčianskeho vidieka oslovil tisíce ľudí, organizátori majú byť na čo hrdí
- 19 Vydarená oslava Turčianskeho vidieka
- 21 Návrat k družstvám?
- 23 Slovensko svojich občanov neuživí
- 25 Predávkovanie sa môže týkať aj vás
- 26 Súťaž Dedina roka 2013 – skupina Východ
- 28 Malé Dvorníky sú Dedinou roka 2013
- 29 Vlni čelilo chudobe 715 tisíc Slovákov
- 30 Rok Farmárenia 2014
- 32 Je potrebné predávať produkty, aby vzrástla naša ekonomika
- 33 Zamestnanosť na vidieku – možnosti a výzvy
- 34 Medzinárodný deň materských centier
- 36 Hodnoty Dunaja – ľudia ľudom
- 38 Žijeme v období rôznych protirečení
- 39 Čo by neurobil človek pre človeka, keď majú prísť „Vaši k Naším“

náš vidiek

Ročník: X

Číslo: 2/2013

ISSN: 1339-1542

Vydavateľ:
Občianske združenie
Vidiecky parlament na Slovensku
 Kapitulská 13
 974 01 Banská Bystrica
mobil: 0915 446 538
e-mail: vipa@vipa.sk
 www.vipa.sk

Vychádza štvrtročne pre vnútornú potrebu organizácie. Nepredajné.

Náklad: 1000 ks

Uzavierka nasledujúceho čísla:
15. novembra 2013

Redakčná rada:
 Bc. Mária Behanovská,
 doc. Ing. Miroslav Habán, PhD,
 Ing. Karol Herian, CSc

Grafická úprava a ilustrácie:
 Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň:
 Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.

Foto na titulnej strane:
 Martinova dolina; Pavol Borodovčák

Foto na 2. strane:
 Lúčny olovrant; Pavol Borodovčák

Foto na zadnej strane obálky:
 Spolucestujúci; Pavol Borodovčák

Ako prežívame Európsky rok občanov 2013?

Rok 2013 bol rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady vyhlásený za Európsky rok občanov, symbolicky aj z toho dôvodu, že v roku 2013 uplynie 20 rokov od nadobudnutia platnosti Maastrichtskej zmluvy (1993), teda bude 20. výročie existencie občianstva EÚ.

Európsky rok občanov 2013 sa v prvom rade bude snažiť poskytnúť príležitosť pre ľudí žijúcich v Európe:

- dozvedieť sa viac o právach a možnostiach, ktoré vyplývajú z ich európskeho občianstva – hlavne o ich práve žiť a pracovať kdekoľvek v EÚ,
- vyvolať diskusiu o prekážkach, ktoré bránia ľuďom naplno využiť tieto práva a vytvárať konkrétne návrhy riešení,
- povzbudiť ľudí k účasti na občianskych fórach, ktoré sa týkajú politiky a problémov EÚ.

Európsky rok bude podporovať dialóg na všetkých úrovniach vlády, občianskej spoločnosti, podnikania, aby preskúmal kde chcete – ako občania – aby bola EÚ v roku 2020 z hľadiska práv, politiky a vládnej moci.

Toľko text rozhodnutia Európskeho parlamentu.

A ako prežívame tento rok my občania Slovenska? Veľa otázok a málo odpovedí. Pomohol by nám rok slovenského občana?

Aby sme sa začali zaujímať o svoje práva, ale aj povinnosti ako občania tohto štátu. Skúsme sa zamyslieť každý sám za seba a aj si dať odpovede. Niekoľko tém na zamyslenie nájdete aj v Našom, dúfam aj vo Vašom vidieku.

Mgr. Anna Borbuliaková

Krpce v uliciach Štrasburgu

Pobyt v Štrasburgu patrí medzi silné zážitky. Ráno sme nastúpili do autobusu niektorí v Trenčíne a ďalší v Bratislave. My Vidiecke ženy roka 2012: Otília Jurgová z Dolnej Trnávky, Daniela Ľapúchová z Novák, Viera Kováčiková z Belej-Dulíc, Anna Borbuliaková z Krupiny, spolu z ďalšími účastníkmi nášho zájazdu. Starostovia a členovia samospráv miest a obcí z Trenčianskeho samosprávneho kraja, baníci z Handlovej, študenti z bilingválneho gymnázia v Bratislave.

Po dlhej a únavnej ceste autobusom, ktorá sa predĺžila kvôli povodňiam v Rakúsku, sme konečne dorazili do malého mestečka Erstein pri Štrasburgu, kde sme mali ubytovanie v útulnom penzióne. Keďže cesta trvala až do večerných hodín, neostávalo nám len po večeri oddychovať a tešiť sa na nasledujúci deň. Ráno sme vyrazili smer Štrasburg, od rána až do popoludnia sme mali vyhradený čas na prehliadku mesta, ktorú sme začali plavbou loďou po rieke Rhein, ktorá oddeľuje Francúzsko od Spolkovej republiky Nemecko. Na lodi sme si prezreli toto krásne mesto spolu s výkladom o jeho histórii a súčasnosti, videli sme sídlo súdu pre ľudské práva v EÚ, univerzity, finančné inštitúcie EÚ a ďalšie dôležité inštitúcie EÚ.

Krásna architektúra súčasnosti, citlivo včlenená do historického mesta doplnená množstvom zelene a kvetov očarila určite každého účastníka zájazdu. Individuálnymi prehliadkami mesta sme si prezreli pamätihodnosti, katedrálu, námestia, palác kráľovnej Márie Antoinetty, nábrežie ap.

Daniela Ľapúchová z Novák, europoslankyňa Monika Smolková, Viera Kováčiková z Belej-Dulíc a Otília Jurgová z Dolnej Trnávky.

Nesmiem zabudnúť na našu Danku Ľapúchovú, ktorá v uliciach mesta vzbudzovala záujem svojím oblečením, v kroji a krpciach zvládla návštevu Štrasburgu aj EÚ parlamentu, ako aj zvedavé pohľady turistov a domácich obyvateľov. Môžem vám povedať, bola som na ňu hrdá, tak ako aj na našu vlajku, ktorá veselo trepotala vo vetri pred budovou EÚ parlamentu.

Určite by bolo čo obzerieť aj dlhšie, ale prišiel čas na návštevu parlamentu, kde na nás čakala naša hostiteľka p. europoslankyňa Mgr. Monika Smolková, a to doslovne. Keď sme vstúpili na nádvorie tejto inštitúcie, na ôsmom poschodí viala naša slovenská vlajka a z okna nám kývala naša poslankyňa. Už nádvorie poskytuje mnoho zaujímavostí, každá krajina sa tu prezentuje svojím podielom na vzniku EÚ, sú tu umiestnené základné kamene vzniku parlamentu a mnoho iných zaujímavostí.

Po povinných prehliadkach, ktoré sú súčasťou návštevy takýchto inštitúcií, sme za doprovodu asistentov pani europoslankyne zasadli na balkón rokovacej sály EÚ parlamentu a stali sme sa súčasťou rokovania. Hodinu sme sledovali rokovanie tejto inštitúcie, samozrejme za pomoci slovenského výkladu – cez

prekladateľov (slúchadla). Potom nás asistenti zaviedli do menšej rokovacej sály, kde sme sa stretli a besedovali s pani europoslankyňou Monikou Smolkovou, a europoslankyňou Katarínou Nevedalovou, ktorá pracuje vo výbere pre vzdelávanie.

Pani Smolková, nás srdečne privítala na pôde parlamentu EÚ a za pomoci svojich asistentov nám vysvetlila činnosť, zloženie a systém práce v tejto európskej inštitúcii. Samozrejme, že otázok bolo veľa a z odpovedí sme získali nové poznatky o činnosti našich poslancov.

Po štyroch hodinách pobytu sme odchádzali z parlamentu plný dojemov a zážitkov. Samozrejme, že sme sa po celý čas ešte fotili aby sme tieto vzácne okamihy zvečnili, pre spomienky na náš pobyt. Pri odchode sme sa stretli aj z ďalšími našimi zástupcami v EÚ, ktorí ochotne zapožičovali pred našimi fotoaparátmami a prehodili s nami pár slov. Musím ešte podotknúť, že celý deň nás doprevádzal kameraman STV, ktorý dokumentoval celý náš pobyt v Štrasburgu a ako nám bolo sľúbené z pobytu dostaneme spomienkové DVD.

Na tretí deň sme nastúpili do autobusu a vodiči nás bezpečne doviezli na Slovensko. Počas celého výletu panovala v autobuse prí-

Anna Glejdurová, Monika Smolková, Mária Behanovská v Európskom parlamente.

jemná atmosféra, za ktorú sa treba poďakovať všetkým účastníkom zájazdu, ale aj osobnému asistentovi pani europoslankyne – Mirkovi, ako sme ho familiárne oslovovali.

Ďakujeme, hlavne našej hostiteľke europoslankyňi Mgr. Monike Smolkovej.

Moje dojmy zo Štrasburgu

11. ročník súťaže Vidiecka žena roka – Líderka 2012 sme získali veľmi zaujímavé ceny a to víkendový pobyt a návštevu Európskeho parlamentu.

Víkendový pobyt v penzióne Starý Hostinec v obci Svätý Anton len pár kilometrov od historického mesta Banská Štiavnica bol veľmi príjemný. V penzióne sa mi páčilo.

Izba zariadená z obce Viničné, štýlové ubytovanie, pekne upravený exteriér aj interiér.

Príjemná obsluha ako aj slovenská kuchyňa. V obci sa nachádza barokovo-klasicistický kaštieľ z roku 1750 a sídli tu poľovnícke, lesnícke a drevárske múzeum. Návštevu Európskeho parlamentu v Štrasburgu nám venovala Mgr. Monika Smolková poslankyňa Európskeho parlamentu.

Cestovali sme zájazdovým autobusom, ubytovaný sme boli 20 km od Štrasburgu v malebnom mestečku Erstein. 10. júna 2013 návšteva atraktívneho mesta Štrasburg.

Asistent Miro nám urobil prezentáciu mesta výletnou loďou, chrám Notrdam. Po prehliadke sme navštívili Európsky parlament ako aj zasadnutie. V konferenčnej miestnosti sme sa rozprávali s europoslankyňou pani Mgr. M. Smolkovou. Na koniec sme sa ešte spoločne odfotoграфovali. Zájazd bol veľmi príjemný.

Ďakujem VIPA SK, pani Mgr. M. Smolkovej a majiteľke penziónu za veľmi pekné dojmy z pobytov a prajem im ešte veľa úspechov v práci ako aj v osobnom živote.

Líderka 2012 žena-remeselníčka
– Daniela Ľapuchová.

Bátorová Ľudmila, predsedkyňa výboru pre prácu vidieckych žien

Hrušov 2013

V dňoch 16. a 17. augusta 2013 sa konal už 18. ročník Hontianskej parády v malebnej obci Hrušov. Je to obec v blízkosti Veľkého Krtíša, ktorá v tomto období prijíma tisíce návštevníkov, ktorí sa vďaka jej obyvateľom vracajú do svojho detstva. Návštevník ktorý sem zavíta zabudne na starosti bežného života a pohybuje sa v prostredí dvorov kde sa pripravujú regionálne špeciality a starodávne jedlá, môžu si prezrieť domy, ktoré sú zariadené ako kedysi.

Ľudmila Bátorová pri svojom stánku s kraslicami.

Pri vstupe do dediny je Gazdovský dvor kde môžu ochutnať to čo kedysi jedávali naši predkovia keď bola žatva a tiež videli ukážky ručného kosenia obilia, viazania do snopov, mlátenia pomocou cepov i na mašine. Mali možnosť vidieť pečenie chleba a ochutnať ho s masťou a cibulou. Videli ako sa páliho uhlie. V dedine mohli vidieť ukážky prác veľkého množstva remeselníkov a mohli si jednotlivé remeslá aj odskúšať. Bolo tu veľa dvorov kde mohli ochutnať halušky v Haluškovom dvore, párance v Pukanskom dvore, lepníky a v Hrušovskom dvore posúchy z chlebového cesta. Nedá sa všetko vymenovať, treba to zažiť. V dedine pod vežičkou prebiehali folklórne programy počas dňa a večer v amfiteátri blok

programov z okolitých obcí a hostia programu jeden deň FS Hornád z Košíc a druhý deň FS Železiar z Košíc. V každom z dvorov vyhrávali ľudové hudby počas dňa i dlho do noci. Nálada bola skvelá. Keď si k tomu predstavíte príjemných organizátorov, milých a dobrosrdečných obyvateľov oblečených v krojoch, niet hádam čo dodať. Keď to mám zhodnotiť z pohľadu remeselníka jednou z horších vecí je ubytovanie ktoré je ďalej od obce. Ale s úsmevom hovoríme, že ak to niekto prešvihne s alkoholom tak kým peši prejde aj vytriezvie. Na druhú stranu musím povedať že ubytovanie je celkom v pohode, teplá voda WC, dobré postele a chladničky na izbách. My remeselníci na svojich cestách spávame všelijako, niekedy aj v autách. Takže napriek dlhšej pešej ceste v pohode. Po prvý krát návštevníci a organizátori

Ako sladko sa spí v takých krásnych perinkách...

vyberali remeselníka Hontianskej parády. Som nesmierne šťastná že remeselníkom sa stal človek, ktorý nevynechal ani jeden ročník, je to úžasný človek, ktorý remeslom žije a aj ho propaguje. Stal sa ním p. Janko Krnáč z Detvy, výrobca výrobkov z kože. Musím povedať aj cena je dôstojná, je ňou víkendový pobyt vo Vinnom dome p. Lekýra v Bojniciach. Veľká vďaka organizátorom za nápad. My výrobcovia si takto uvedomujeme, že si nás organizátori vážia. Musím podotknúť, že za roky, ktoré sa na Paráde zúčastňujem, stále objavujem niečo nové a príjemné. Tento rok som objavila prerobené staré WC na nový luxus a tiež postavené ďalšie nové na parkovisku pre anfitéatri. Ja

osobne sa teším na ďalší ročník. Vám ostatným doporučujem návštevu tohto tradičného podujatia. Zažijete dva dni s úžasnými ľuďmi dobrým folklórom, peknými výrobkami, budete si veľmi unavení ale verím, že šťastní.

Časopisom Vidieckeho parlamentu na Slovensku – Naš vidiek sme spestrili ponuku informovanosti o živote na vidieku a práci VIPA SK.

(EuroActiv)

Európske dni dečistva otvoria pamiatky aj na Slovensku

Počas septembra sa bude možné dostať na tisícky zriedkavo otvorených historicko-kultúrnych miest. Na Slovensku bude zadarmo v treťom septembrovom týždni sprístupnených 52 pamiatok. Dni Európskeho dedičstva predstavujú spoločnú iniciatívu Európskej komisie a Rady Európy. Oficiálne začínajú dnes (30. augusta) v Jerevane, keďže Arménsko má s EÚ uzavretú Dohodu o partnerstve a spolupráci a je súčasťou Európskej susedskej politiky. Viac na www.EuropaUnia.sk » v súčasnosti predsedá Výboru ministrov Rady Európy. Dnes začala fungovať aj interaktívna webová stránka s informáciami o miestach, ktoré sú otvorené pre verejnosť, ako aj informácie o osobitných podujatiach, ktoré sa konajú v každej krajine v nadväznosti na Dni dedičstva. Na Slovensku iniciatívu zastrešuje Združenie historických miest a obcí SR. Tento rok sa Dni nesú v téme: „Pamiatky duchovného dedičstva“. Dni sa začínajú 13. septembra v Košiciach a potrvajú až do 22. septembra. V rámci Slovenska sa bude dať napríklad navštíviť Lyceálna knižnica v Kežmarku.

ku, kaštieľ v Bytči, veterný mlyn v Holiči alebo pamätník Chatama Sofera v Bratislave. Spolu pôjde o viac ako 50 pamiatok na celom Slovensku. Eurokomisárka pre vzdelávanie, kultúru, viacjazyčnosť a mládež Androulla Vassiliouová očakáva, že v tomto roku využije možnosť navštíviť niektorú zo zapojených pamiatok vyše 20 miliónov dospelých a detí. „**Je to výborný spôsob ako zabezpečiť, aby sa naše spoločné európske dedičstvo cenilo a chránilo pre budúce generácie, a zároveň aby z neho mali osoby aj miestne komunity vďaka zvýšenému turistickému ruchu**“, povedala Vassiliouová. „Komunity v celej Európe sa každoročne stávajú súčasťou „kultúrnej rodiny“ oslavujúcej naše nesmierne bohaté kultúrne dedičstvo.“ dodala zástupkyňa generálneho tajomníka Rady Európy Gabriella Battaini-Draroni. Dni európskeho dedičstva sa po prvýkrát konali v roku 1985. Ako spoločná iniciatíva Európskej komisie a Rady Európy sa pripravujú od roku 1999. Zúčastňuje sa na nich 50 signatárskych krajín Európskeho kultúrneho dohovoru.

Ing. Renáta Grófová, Slovenská agentúra životného prostredia

Voda je život

V duchu sloganu „Voda je život“ upozorňuje projekt „Posilnenie povedomia verejnosti o význame vody pre život, jej ochrany a udržateľného využívania v súlade s Rámcovou smernicou o vode“ na nenahraditeľnú úlohu vody v biosfére a na potrebu ochrany vody a racionálneho využívania vodných zdrojov.

Projekt od januára 2010 do decembra 2013 realizuje Výskumný ústav vodného hospodárstva v spolupráci s DAPHNE – Inštitútom aplikovanej ekológie a Slovenskou agentúrou životného prostredia za finančnej podpory Európskej únie z programu LIFE+ a z príspevku Ministerstva životného prostredia SR.

Cieľom projektu je zmeniť tie spôsoby a postoje spotrebiteľov k využívaniu vodných zdrojov, ktoré často vedú k znečisťovaniu vôd a k ich neudržateľnému využívaniu.

Aktivity realizované v rámci projektu sú preto zamerané na:

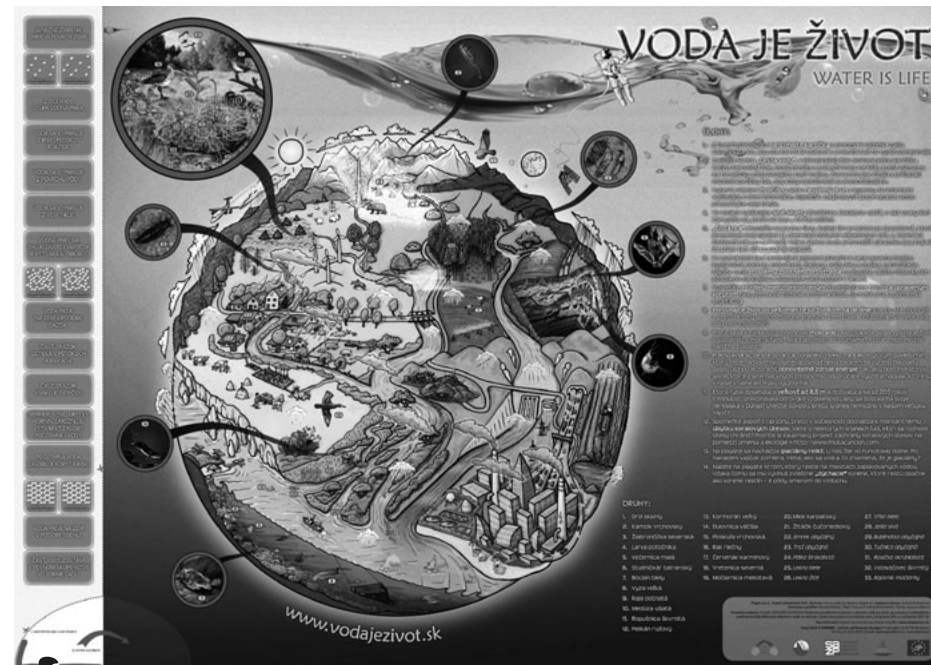
- poukazovanie na nenahraditeľnú funkciu vody pre život – slogan „Voda je život“,
- objasňovanie dôsledkov znečistenia vôd – slogan „Znečistenie vody vás môže zabíť“,
- šírenie informácií o potenciálnom ohrození kvality a množstva pitnej vody – slogan „Pohár pitnej vody nad zlato“,
- posilňovanie záujmu detí o problematiku vody – slogan „Hrou a učením k informáciám o vode“,
- formovanie kladného postoja verejnosti a iných zainteresovaných strán k takej zmene návykov spojených so spotrebou a využívaním vôd, ktoré povedú k celkovej ochrane a racionálnemu využívaniu vodných zdrojov,

- stimulovanie inštitúcií, angažovaných v oblasti vodného hospodárstva, k lepšej vzájomnej komunikácii pri riešení problémov spojených s vodohospodárskym plánovaním.

Projekt je zameraný na rôzne cieľové skupiny, od detí materských škôl, cez žiakov základných a stredných škôl, po širokú laickú aj odbornú verejnosť.

„Vodný“ seminár pre pedagógov základných a stredných škôl.

Plagát „Voda je život“ pre druhý stupeň základných škôl.

Súčasnou aktivítou, zrealizovaných v rámci projektu k júnu 2013, bola **informačná a mediálna kampaň**, v rámci ktorej sa spracovali letáky pre poľnohospodárov, starostov obcí a domácností, popisujúce problematiku otázky ochrany vôd a možnosti ich riešenia a krátky filmový spot „Voda je život“. Uskutočnili sa aj zaujímavé propagačné a vzdelávacie aktivity k Svetovému dňu vody a Svetovému dňu mokradí.

V rámci mediálnej kampane sa vytvorila **internetová stránka www.vodajezivot.sk**, členená pre tri kategórie návštevníkov „Deti a mládež“, „Laická verejnosť“ a „Odborná verejnosť“.

Na uľahčenie práce učiteľov boli vydané nasledovné vzdelávacie materiály:

- metodické príručky, pozostávajúce z teoretickej časti, aktivít a pracovných listov pre učiteľov I. a II stupňa základných škôl

a pre učiteľov stredných škôl („Ponorme sa do vodných tajomstiev“, „Vodný svet pod lupou“, „Na každej kvapke záleží“),

- plagáty „Voda je život“, slúžiace ako interaktívna pomôcka k vyššie spomínaným príručkám,
- maľovánka „Vodný svet v obrázkoch“ pre deti predškolského veku.

Špeciálne zrealizované podujatia určené pre konkrétne cieľové skupiny

- **Seminár „Problémy ochrany vôd“** zameraný na ochranu podzemných vôd a na ochranu geotermálnych vôd **určený pre vodohospodárov**, odbornú verejnosť, pracovníkov štátnej správy, vodohospodárskych pracovníkov, správcov povodí, prevádzkovateľov verejných vodovodov a kanalizácií, hydrogeológov a vodohospodárskych projektantov.

Školská súťaž „Vodná akadémia“ slávnostne ukončila svoju plavbu počas osláv Medzinárodného dňa Dunaja 2013. V strede ambasádor súťaže herec Juraj Kemka, po stranách víťazný tím Vodnej akadémie – ZŠ Kudlovská z Humenného

- „Vodné“ semináre pre environmentálnu výchovu a školenia pre učiteľov zamerané na prácu s pripravenými výukovými materiálmi a pomôckami.
- Celoslovenská školská súťaž „Vodná akadémia“ určená pre školské tímy žiakov 5. – 7. ročníka základných škôl. Súťaž prebiehala od 15. 11. 2012 do 30. 6. 2013 a zúčastnilo sa jej približne 40 školských tímov. Cieľom súťaže bolo motivovať žiakov k aktívnemu poznávaniu povodia, v ktorom žijú, a interaktívnou formou viesť deti k poznaniu, že pobyty v prírode môžu byť veľmi zaujímavé a dobrodružné. Tri víťazné tímy, ktoré úspešne zvládli nielen prípravu ale aj vlastnú realizáciu svojho projektu, boli na spoločnom vyhodnotení súťaže pri príležitosti Medzinárodného dňa Dunaja v Bratislave odmenené plavbou po Dunaji s pestrým programom a vecnými cenami. Ambasádorom súťaže bol herec Juraj Kemka, ktorý víťazné tímy počas celého dňa sprevádzal ako dočasný kapitán lode Martin, ktorá smerovala z Bratislavy na Devín.

Aktivity plánované do konca roka 2013

- **Exkurzia určená pre žiakov vo veku 12 až 15 rokov** v priestoroch Výskumného ústavu vodného hospodárstva, ktorá bude pozostávať z návštevy hydrotechnických laboratórií a Národného referenčného laboratória a z premietania filmu s vodohospodárskou tematikou. V hydrotechnických laboratóriách VÚVH budú môcť žiaci vidieť unikátny model mosta Apollo na Dunaji v Bratislave a model obtokového tunela na Hrone v Banskej Bystrici.
- **Krátky film**, poukazujúci na význam vody, dôsledky znečisťovania vodných zdrojov, povodní a sucha, ekonomické využívanie vôd a pod. Film bude určený širokej verejnosti, učiteľom a študentom na stredných školách.
- **Interaktívna mobilná výstava pre deti a širokú verejnosť**, ktorá demonštratívnym, hravým a výchovným spôsobom poukáže na témy, ktorým je projekt venovaný. Slávnostné otvorenie výstavy je plánované na 16. 9. 2013 v Banskej Bystrici. Výstava bude verejnosti dostupná do 6. 10. 2013 v priestoroch Radnice v Banskej Bystrici a následne sa presunie aj do ďalších miest Slovenska.

Všetky spomínané výstupy projektu sú dostupné na stiahnutie na webovej stránke www.vodajezivot.sk.

Svetový deň vody 2013 so stredoškôlkami v Banskej Bystrici.

Syrársky jarmok v Novoti – „Novoťská hrudka 2013“

Ing. Karol Herian, CSc., Žilina

Aj v tomto roku (29. júna 2013) usporiadali Agrovex Novoť, obec Novoť a Oravské kultúrne stredisko krásny a už tradičný Jarmok syrov – „Novoťská hrudka 2013“. Samotné podujatie sa uskutočnilo na krásnom námestí a v Obecnom dome v Novoti, kde bola prehliadka syrov a aj syrárska súťaž. Hlavným organizátorom a aj jeho zakladateľ bol predseda Agrovexu Ing. Jozef Kondela.

Toto krásne podujatie sa v severnej Orave v obci Novoť konalo už 8. krát a s potešením sa dá konštatovať, že je to stále väčšie a krajšie podujatie, ktoré už nemá iba miestny význam, ale má už celoslovenský charakter a zúčastnili sa ho ľudia nielen zo severnej Oravy, ale i z celého Slovenska a dokonca i obyvatelia z blízkeho Poľska. Taktiež tam bolo veľké množstvo hostí – starostov obcí, zástupcov rôznych spoločností, ŠVPS i zástupcov rôznych firiem. Odhaduje sa, že na tomto podujatí v priebehu dňa mohlo byť spolu vyše 3 tisíc ľudí.

Samotný Syrársky jarmok sa začal sv. omšou v blízkom kostole a hneď potom bolo otvorenie slávností na námestí pred Obecným úradom, ktoré uskutočnil starosta obce spolu s predsedom Agrovexu. Potom sa začala prehliadka krásnych figurálnych domácich syrov a aj ochutnávka ovčích hrudkových syrov pre širokú verejnosť. Na túto prehliadku a ochutnávku syrov čakali ľudia v hustom zástupe vyše 5 hodín.

Tieto krásne oslavy neboli len prehliadkou syrov s možnosťou nákupu, ale aj celá rada krásnych folklórnych vystúpení, boli tam i ukážky remesiel, predaj rôzneho tovaru, verejné gulášov, bryndzových halušiek, žinčice a pod. Všetce v blízkom okolí bolo veselo a veľa ľudí, ktorí mali čo pozeráť a stále bolo niečo nové a zaujímavé. Okrem súťaže a prehliadok syrov sa tam uskutočnili i súťaže v ťahaní naparených syrárskych nítí, bola tam aj súťaž v pití žinčice a uskutočnila sa i tradičná verej-

Ing. Karol Herian, CSc. spolu s ...

ná súťaž vystavených syrov a ďalšie zaujímavé podujatia.

Hlavnou atrakciou Syrárskeho jarmoku bola hlavne prehliadka domácich Figurálnych syrov a súťaže v kvalite ovčích hrudkových syrov. V tomto roku sa zúčastnilo prehliadok a súťaže spolu 25 výrobcov, z toho 16 domácich výrobcov Figurálnych syrov (prevažne z Novote a 2 výrobcovia z Mútneho a 1 zo Zákamenného) a 9 výrobcov Ovčieho hrudkového syra z okolitých, ale i vzdialenejších družstiev.

Odborné hodnotenie všetkých syrov robila komisia pod vedením Ing. Karola Heriana, CSc., a v komisii boli Ing. Dušan Apolen, Ing. Anna Kovačiková, Emília Kuchtáková a dokonca aj zahraničný mliekarenský odborník z NSR Dipl. Ing. Hans Georg Erfurth. Súťaž pozostáva-

Aspoň niekoľko ukážok z vystavených súťažných syrov.

la z dvoch kategórií a to hodnotenie kvality Ovčích hrudkových syrov a estetické hodnotenie Figurálnych syrov. Každý hodnotiteľ hodnotil nezávisle a anonymne. U ovčích hrudkových syrov sa hodnotil bodovo vzhľad a konzistencia syra a zvlášť chuť a vôňa syra. U figurálnych parených syrov sa hodnotil tvar a umelecký dojem a taktiež manuálna náročnosť výroby týchto syrov. Po individuálnom zhodnotení a sumarizácii sa získali celkové výsledky.

Odborná komisia vyhodnotila prvých 5. najlepších výrobcov syrov v jednotlivých kategóriách nasledovne:

Kategória – Ovčí hrudkový syr

1. miesto – PD Tvrdošín – Žiarec, 86,0 b
2. miesto – Miroslav Skurčák – Rabča, 84,0 b
3. miesto – Bertin Zubek – Salaš Slopna, 81,5 b
4. miesto – PD Agrovex Novot, 79,5 bodov
5. miesto – Ivan Bakoš – Breza, 78,0 bodov

Kategória – Figurálne parené syry

1. miesto – Marta Kocúrová, Novot, 95,0 b
2. miesto – Ľudmila Koleňová s dcérou Veronikou, Novot, 89,0 b
3. miesto – Mária Bulvasová, Novot, 88,5 b
4. miesto – Jana Murínová, Novot, 84,0 b
5. miesto – Emília Kuchťáková, Novot, 82,0 b

Všetci účastníci súťaží dostali od starostu obce Novot a predsedu AGROVEXu ďakovné listy a prví traja z každej kategórie dostali aj Diplom i cenne vecné dary.

Pri hodnotení Ovčích hrudkových syrov sa ukázali pomerne veľké rozdiely v kvalite, čo svedčí o nevyrovnanej technológii výroby. Prevažne všetky hrudkové syry boli vyrobené zo surového ovčieho mlieka a bez prídavku čistých mliekarenských kultúr. Napriek peknému vzhľadu i konzistencii hlavnou chybou takmer všetkých hrudkových syrov bolo to, že boli príliš mlade, „sladké“ a prevažne jednodňové. Takéto syry by mali byť aspoň 2 – dňové a vykysnuté. Faktom však je, že prevažná časť ľudí má rád ovčí syr „mladý“ a „vígavý“. Bude preto potrebné robiť ešte veľa agitačných podujatí, aby i bežní ľudia dokázali odlišiť mladý syr od požadovaného vykysnutého, ktorý by mal mať plnšiu chuť a bol by aj zdravotne bezpečnejší. Dobrý Ovčí hrudkový syr by mal byť bez prasklín a veľkých otvorov v ceste, (nesmie mať veľké množstvo drobných lesklých otvorov), mal by mať jemnú – elastickú, nie tvrdú drobnú štruktúru a mal by mať príjemnú kyslomliečnu chuť i vôňu typickú pre ovčie syry.

Hlavným lákadlom a najkrajšou atrakciou a pýchou celého Syrárskeho jarmoku boli jedinečné Figurálne syry. Tieto krásne vytvárané parené syry zo surového kravského mlieka a čiastočne i údené predstavujú vrchol syrárskeho umenia a umeleckého stvárnenia syrov. Práve na Syrárskom jarmoku v Novoti počas uplynulých 8 rokov sa Figurálne syry na Slovensku tak zdokonalili, že slúžia ako vzor všetkým, ktorí robia tvarované domáce i priemyslové parené syry a to nielen na Slovensku, ale i v susedných krajinách. Tieto syry už nie

sú iba lacné údené parené syry, ale už bohaté výtvarné umelecké diela, ktoré šíria slávu našim výrobcom doma i v zahraničí.

Domáci výrobcovia zo severnej Oravy všetkých návštevníkov zas prekvapili novými tvarmi, úžasnou vynaliezavosťou a umením v spracovaní syra. Tento krát tam boli zas krásne kolekcie rôznych tvarov ťahaných i tvarovaných parených syrov, ktoré boli kombinované rôznym stupňom údenia. Boli to krásne stvárnené kytice kvetov, krásne srdiečka bohato zdobené, krásne košíky tvarovaných syrov atď. Objavili sa i rôzne tvary syra vo forme harmoniky, husieľ, morských tvorov, lesných zvieratiek, stromov a pod. Všetky tieto Figurálne syry sú však robené tak, aby to neboli iba syry na pozeranie, ale i na konzum a aby to mohol byť aj krásny dar k rôznym spoločenským udalostiam. Vďaka bohatej nápaditosti sa takéto Figurálne syry dobre predávajú a je o ne záujem nielen v blízkom okolí, ale i vo vzdialenejších oblastiach Slovenska.

Výroba Figurálnych parených syrov v domácich podmienkach, ako aj výroba syrov a spracovanie domácich produktov, neslúži iba na obdiv pri spoločenských podujatiach, ale to má aj podstatne širší spoločenský význam. Okrem toho, že je to výborná potravinová pochúťka, pomáha to rozvíjať ľudovú tvorivosť, dáva to príležitosť pre rozvoj živočíšnej výroby a využitie jeho produktov, čo má dopad aj

Príprava...

Prehliadka ponuky syrových produktov.

na ekológiu životného prostredia a na rozvoj agroturistiky. Dôležitým prínosom je, aj to, že výroba domácich syrárskeho špecialít dáva možnosť zárobku ľuďom žijúcim na vidieku a dajú sa pritom využiť domáce zdroje. Všetci na Slovensku máme tisíce hektárov zanedbaných a nevyužitých lúk a pasienkov a pritom máme tisíce nezamestnaných ľudí. Tu sa žiada aj od štátu väčšia pozornosť a podpora najmä mladým začínajúcim farmárom a spracovateľom živočíšnych, ale i rastlinných produktov. Práve z uvedených dôvodov je veľmi chválhodné, že na Slovensku sa v poslednom čase stále viac robia podobné podujatia a jarmoky, kde sa propagujú naše domáce špeciality a kde sa robí i propagácia výroby i spotreby domácich potravinových špecialít.

Záverom je znova potrebné organizátorom „Syrárskeho jarmoku – Novotská hrudka 2013“ úprimne poďakovať za krásne pripravené a zorganizované podujatie, ktoré si už získalo veľký obdiv a úctu na celom Slovensku. Úprimná vďaka patrí aj všetkým sponzorom, spolupracovníkom podujatia, všetkým súťažiacim a aj samotným návštevníkom tohto výnimočne krásneho podujatia. Práve takéto tradičné a spoločenské stretnutia napomáhajú nám všetkým pri zviditeľnení našich tradícií a pri zvelaďovaní vidieka. Už teraz sa tešíme na budúcoročný „Syrársky jarmok – Novotská hrudka 2014“ a na nové krásne Figurálne syry.

Najkrajší chotár 2013

Aj Vidiecky parlament na Slovensku je členom komisie hodnotiacej Najkrajší chotár. Tento rok už trinásty raz začali hľadať tých hospodárov, ktorí vedia, že ekonomika je tu pre ľudí a nie naopak. Že pohľad po chotári, kde gazda môže uprieť zrak na upravené polia, medze a kde spokojní zamestnanci zrkadlia prosperujúcu dedinu sú viac, ako benefitmi pretkaná excelová tabuľka.

Chotár Spišská Belá.

Je jedno, či ide o firmy pretrvávajúce pod hlavičkami družstiev, obchodné spoločnosti, niekedy stohektárové, ale i také, ktoré svojou výmerou atakujú štvorciferné čísla, alebo voľný čas nepoznajúci esháerkári. Takýchto hospodárov máme na Slovensku neúrekom. Nie všetci sa ale prihlásili do súťaže, ktorá tento rok už takmer nebola.

Našťastie, aktuálne neplatila povera o nešťastnej trinástke, ale o „pánu Bohu pri nás“. Pôvodný organizátor nedostal na súťaž z ministerstva transfér a iniciatívy sa chytili tí, ktorí si poľnohospodárstvo vždy všímali. Agronovinári. Soňa Ludvigová, dlhoročný hlas rozhlasu, ktorý vedel v záujme informovania roľníkov ucho potešiť, zarmútiť, alebo len tak zaujať sa do organizovania tejto aktivity pustila s vervou, na akú sme u nej zvyknutí. Výsled-

kom je štrnásť prihlásených spoločností, ktoré s komisiou pozostávajúcou zo zástupcov našej jedinej celoslovenskej poľnokomory, Vidieckeho parlamentu na Slovensku, Agroinštitútu, Agentúry pre životné prostredie a samozrejme agronovinárov prešli u prihlásených gazdov každý kút obhospodarovanej pôdy, alebo hospodárskeho dvora. Nie preto, aby kritickým okom a s horkosťou sliny na jazyku hodnotili a poukazovali na nedostatky. Naopak, aby našich prihlásených aspoň morálne podporili a motivovali nech neprestávajú v činnostiach, ktoré robia dobré meno poľnohospodárstvu u širokej verejnosti. Sú prihlásení, u ktorých je vidieť za posledné roky obrovské pokroky, ale i takí, ktoré svoje úspešné hospodárstva len obrusujú. Na svojich podnikoch pracujú kontinuálne desiatky rokov a to sa prejavuje

Hodnotiaca komisia pri fotodokumentovaní.

PD Važec.

na výsledku, ale aj hrdosti na to, čo dosiahli a nespokojnosti s tým, čo ešte nestihli.

Taká bola aj návšteva, keď agronómka sedela takmer medzi samými chlapmi v minibuse, volant zviaza konateľ spoločnosti, ktorého nevyrušuje ani niekoľko centimetrov od tváre kolegyňou držaný diktafón. Tá už ixtý raz nahráva skúsenosti manažérov, ktoré sa tento rok znova objavia, svojím vekom už v plnoletej, výročnej publikácii agronovinárov – TOP AGRO. My ostatní sedíme na zadných sedadlách a niekedy žartom a občas i vážnejšie hovoríme s agronómkou. Jej hrdosť, keď ukazuje na pšenicu, je nehraná. Pri jačmenných lánoch úsmev mizne, ale stavovská česť jej nedovolí sťažovať sa. „**My sme stihli zaslať,**“ povie konateľ a ja získavam podozrenie, že vie čítať myšlienky. Na agronómke ale vidieť nespokojnosť, akoby sa ospravedlňovala za prírodu „**tento rok je riedky, nebude sypať toľko,**

ako v minulosti“. Keď ale zastavíme priamo pred budúcim základom nášho piva a tej čo drží rastlinnú výrobu v spomínanom podniku pevne v rukách povieme, že je jeden z najkrajších, ktorí sme tento rok videli, uspokojí ju to len nakrátko. Už vidíme, ako sa jej hlavou hrnú myšlienky, čo ešte urobiť, oprobovať, zabezpečiť, aby bol lepší.

A toto je to, čo ťahá našich prihlásených agropodnikateľov dopredu. U niektorých možno i vzájomná rivalita, u iného je to pre začiatok odvaha ísť do porovnania s inými podnikmi. Neuspokojíť sa so status quo. Tak postupujú aj agronovinári, pretože trinásty ročník súťaže o Najkrajší chotár je ešte spravodlivejší ako v minulosti. Podniky sú rozdelené podľa výmery na väčšie a menšie. Komisia navštívila Turiec, Oravu, Liptov, Záhorie, Spiš, Dolné Považie.

Ako bolo na Agrokomplexe 2013

Na Agrokomplexe sa konal diskusný okrúhly stôl na tému: Spoločná poľnohospodárska politika s prihliadnutím na záujmy mladých poľnohospodárov a rodinných fariem.

Diskutujúci: Marieta Okenková, stála predstaviteľka SR pri Organizácii spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo, Bálint Pém, predseda ASYF (Združenie mladých farmárov na Slovensku)

Diskusia.

Do diskusie sa zapojila aj predsedníčka VIPA SK.

Prehliadka chovných koní.

Nový partner z Turca

Vidiecky parlament na Slovensku spolupracuje s každým, kto má záujem o rozvoj slovenských regiónov.

Spolupráca je prospešná a podľa skúseností zo zahraničia, tam práve intenzívnou spolupracou sa darí realizovať úspešné projekty, ktoré pomáhajú rozvíjať regióny, zvyšujú kvalitu života ich obyvateľov. Často to však nejde bez kompromisov, vzájomnej dohody. A to je u nás mnohokrát problém.

V marci sa stala našim členom Regionálna rozvojová agentúra Dolný Turiec so sídlom v Necpaloch. Jej cieľom je aktivizácia ekonomického a sociálneho potenciálu a rozvoja regiónu Turiec, v okresoch Martin a Turčianske Teplice a inštitucionálnym prepojením orgánov verejnej správy a územnej samosprávy, podnikateľského sektora a tretieho sektora napomáhať regionálnemu rozvoju. Agentúra je zaradená Integrovannej sieti RRA na Slovensku. Už od svojho vzniku sa agentúra zamerala na budovanie partnerstiev, lebo v tom vidí prospech pre región. Kľúčovými partnermi sú Združenie miest a obcí Turca, Oblastnou organizáciou cestovného ruchu Turiec – Kremnicko a Turčianska regionálna poľnohospodárska a potravinárska komora.

Najvýznamnejším podujatím, ktoré agentúra organizuje v spolupráci s partnermi, je Deň tur-

čianskeho vidieka, ktorého 4.ročník sa uskutočnil 25.8.2013 v obci Blatnica. Cieľom podujatia bola propagácia Turca a ocenenie práce tých, ktorí sa starajú o to, aby ich región bol nielen z hľadiska krajinotvorby, prírodného prostredia prítiahlivý pre návštevníkov a zároveň i kvalitným miestom pre život jeho obyvateľov, ale aby sa v Turci produkovali zdravé a kvalitné potraviny a iné produkty pre slovenský trh. A to bez spolupráce a vzájomného „súžitia“ miestnej samosprávy, poľnohospodárov, podnikateľov ako i zástupcov tretieho sektora ide len veľmi ťažko. A k tomu potrebné aj pochopenie a ústretovosť štátnej správy a krajskej samosprávy.

RRA Dolný Turiec má záujem presadzovať záujmy vidieka vychádzajúc zo svojich skúseností z regiónu a práve prostredníctvom VIPA SK, to považuje za dôležité. Z toho pramenil aj záujem o členstvo vo VIPA SK.

Pohľad na Necpaly z juhu. (www.commons.wikimedia.org)

Ing. Stanislav Nemec, tlačový hovorca Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory

Deň Turčianskeho vidieka oslovil tisícky ľudí, organizátori majú byť na čo hrdí

Tisícky spokojných návštevníkov odchádzali v nedeľu 25. augusta 2013 z areálu a okolia hotela Gader v Blatnici. Organizátori z Regionálnej rozvojovej agentúry Dolný Turiec, Turčianskej regionálnej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (TRPPK), agentúry Tradičné je dobré a Turčianskeho kultúrneho strediska tam pripravili 4. ročník Dňa turčianskeho vidieka. Ako za nich prezradil predseda TRPPK so sídlom v Martine Marián Kohút, dbali na to, aby sa v ponuke tohto podujatia neobjavilo nič, čo nie je typické pre tento región.

Vychádzame z toho, že ak máme reálne zvyšovať predaj domácich potravín na vnútornom trhu, musíme ich čo najviac propagovať a približovať spotrebiteľom. Pri takýchto príležitostiach je zvyčajne najlepšie spojiť príjemné s užitočným, o čo sa snažíme v rámci Dňa turčianskeho vidieka. Teší nás, že k nám prichádzajú rodiny s deťmi a tak sa doslova všetky generácie môžu osobne presvedčiť, čo všetko je charakteristické pre vidiek. Preto sa neobmedzujeme len na ponuku jedál a nápojov, ale aj remeselníckych výrobkov, pochádzajúcich z vidieka", povedal M. Kohút.

Medzi obyvateľov Turca zavítal tiež predseda Žilinského samosprávneho kraja Juraj Blanár. Pripomenul, že tento kraj má návštevníkom čo ponúknuť a ich rady sa neustále rozrastajú. „Dôležité však je, aby sme nezabudli na podstatu a na to, z čoho sme vyšli. Úcta k tradíciám patrí medzi typické atribúty každého kultúrneho národa a som presvedčený, že aj ten náš ju musí sústavne rozvíjať. Najmä v ostatnom čase sa nám totiž podsúvajú rôzne cudzie vzory a myšlienky, preto je dôležité vedieť, na čom stavali naši predkovia. Bez nich by sme tu totiž neboli ani my“, pripomenul J. Blanár.

Podľa štátneho tajomníka Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Štefana Adama prikladá vláda agrárnej a vidieckej

Pozvaní hostia podujatia.

politike nemalý význam. Tomu zodpovedajú aj kroky a opatrenia, ktoré podniká v záujme zabezpečenia dostatku kvalitných a cenovo dostupných potravín pre obyvateľov. „Na zvládnutie tejto úlohy je však potrebné, aby sme sa všetci spojili – štátna správa, samospráva a v konečnom dôsledku i samotní spotrebiteľia. Len tak môžeme pomôcť domácejmu poľnohospodárstvu, potravinárstvu a celému vidieckemu priestoru“, zdôraznil Š. Adam.

Predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Milan Semančík vyzval prítomných, aby sa pri nákupoch potravín začali správať ako patrioti. „Uvedo-

Dožinkový veniec odovzdali županovi.

mujeme si, že náš spotrebiteľ je vzhľadom na svoje nižšie príjmy citlivý na ceny, ale práve preto by si mal dobre prerátat, či v obchode napohľad lacnejší výrobok je naozaj lacnejší

a či si v ňom nekupuje až príliš drahú vodu, prípadne rôzne náhradky kvalitnej základnej suroviny. Naše potraviny môžu zachrániť len naši ľudia, pretože ak ich nebudú kupovať v prvom rade oni, export tomuto sektoru trž z päty nevytiahne", konštatoval najvyšší predstaviteľ SPPK.

Exminister pôdohospodárstva a veľký propagátor domácej prvovýroby a vidieka Stanislav Becík pripomenul, že do vidieckeho priestoru neodmysliteľne patria zvieratá a rastlivosť o pôdu. Aké však budú výsledné efekty, to môže ovplyvniť štát nastavením pravidiel a podmienok, rámcujúcich podnikateľské prostredie. „Ak napríklad sedliakovi spočítame motyku, tak ju zahodí a výsledkom bude nielen vyšší počet nezamestnaných, ale aj neobrozená a nevábna krajina, ktorá nebude ľudí lákať, ale odrádzať od toho, aby ju navštívili", parafrázoval dôsledky zámeru rezortu životného prostredia spočítať poľnohospodárom závlahovú vodu.

Ing. Karol Herian, CSC., Žilina

Vydarená oslava Turčianskeho vidieka

V nedeľu 25. augusta sa uskutočnil už tradičný „Deň Turčianskeho vidieka" a to hoteli Zader v Blatnici. V prekrásnom prostredí organizátori – Regionálna rozvojová agentúra Dolný Turiec a TRPPK a Turčianske kultúrne stredisko – pripravili bohatý kultúrny program veľké množstvo predajných stánkov s tradičnými výrobkami a vynikajúcim občerstvením.

Na tomto podujatí zúčastnilo sa napriek neistému počasiu niekoľko tisíc návštevníkov z celého Turca, ale i návštevníci z ostatného Slovenska i Čiech. Na tomto krásnom stretnutí boli aj predstavitelia Žilinského samosprávneho kraja za prítomnosti predsedu Ing. Juraja Blanára a predstavitelia okolitých obcí. Všetci návštevníci si prišli na svoje záujmy, lebo tam boli nielen predajné stánky, ale aj remeslá, rôzne súťaže, výstava hospodárskych zvierat, jazda na kočoch, promenády traktorov a veľa folklóru. Bolo

veľmi dobre, že ľudia sa radi vracajú k svojim koreňom a pomáhajú oživovať staré remeslá, folklór a bude potrebné ešte oživiť aj poľnohospodársku prvovýrobu.

Okrem uvedených akcií na Dni vidieka, Občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku uskutočnil aj diskusný blok „Rok farmárstva 2014" za prítomnosti prítomných poslancov NR, predstaviteľov obcí a zástupcov Vidieckeho parlamentu. Tu sa rozvinula bohatá diskusia a pospomínali sa hlavné problémy vidieka a hľadali sa aj východiská zo súčasné-

ho nepriaznivého stavu. Bolo konštatované, že sme za posledné roky od nežnej revolúcie hlboko klesli v produkcii rastlinnej i živočíšnej výroby, že sme stratili potravinovú sebestačnosť a väčšia polovica potravín sa dováža zo zahraničia, pričom ich kvalita je veľmi zlá. Došlo k veľkému úbytku poľnohospodárskej pôdy a ľudia na vidieku už stratili záujem o pôdu a aj mladí ľudia nemajú záujem pracovať v poľnohospodárstve. Paradoxom však je, že pôda sa odpredáva cudzincom, ktorí poberajú peniaze od štátu iba za mulčovanie a neobrábajú ju. Pritom máme na Slovensku 14 % nezamestnaných, máme desiatky tisíc hektárov nevyužitej a zaburinenej pôdy a pasienkov. Najhoršie je, že aj doterajší farmári a družstvá nemôžu získať zodpovedných pracovníkov do poľnohospodárstva a nemá napríklad ani kto pásť a dojiť ovce. Tieto problémy sa odrážajú aj vo výžive obyvateľstva a majú negatívny dopad na zdravie ľudí.

Z týchto príčin sa navrhli odporúčenia pre zodpovedné riadiace orgány a to najmä v tom, aby sa lepšie chránila poľnohospodárska pôda, aby sa zakázal jej predaj, aby sa nepodporovalo iba mulčovanie, ale efektívne využívanie, aby sa štátom organizoval nábor mladých ľudí do poľnohospodárskych škôl a aby sa urobili opatrenia na ich lepšiu zainte-

resovanosť. Je potrebné doriešiť aj farmárske trhy na predaj poľnohospodárskych prebytkov a zdravých a čerstvých potravín a dôslednejšie podporovať zdravý výživu zvlášť u mládeže. Všetci oslovení účastníci boli veľmi spokojní a odporučili robiť podobné podujatia a tak pomôcť k oživeniu farmárčenia na vidieku a k potravinovej sebestačnosti. Aj túto cestou by som chcel poďakovať všetkým organizátorom za ich veľmi dobre odvedenú prácu.

Na Slovensku máme predsa vynikajúce prírodné podmienky a krásnu a bohatú prírodu. Naši predkovia dokázali využívať každý neobrobený kus zeme a my sa musíme hanbiť, ako vyzerá naša zaburinená krajina, ktorá odrádza aj turizmus. Nemali by sme sa spoliehať iba na veľké závody ako sú automobilky na Slovensku. Tie tu nemusia byť naveky. Je potrebné, aby sme dokázali využiť všetky naše domáce zdroje a prispeli tak k rozvoju vidieka a k zdravej výžive obyvateľstva.

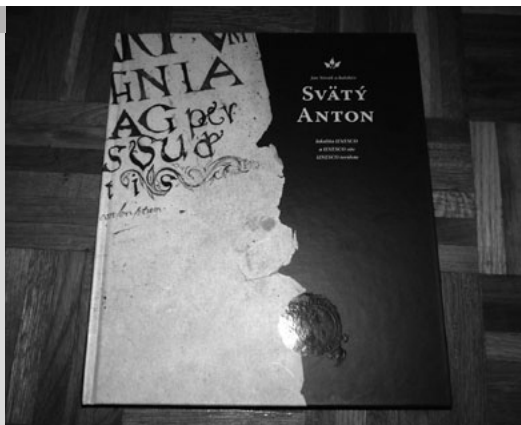
Z uvedených dôvodov je veľmi dobré, že sa na Slovensku organizujú také podujatia ako bol v Blatnici „Deň Turčianskeho vidieka“ a je potrebné tieto tradície udržať a ďalej zveľaďovať. Všetci oslovení účastníci boli veľmi spokojní a odporučili robiť podobné podujatia a tak pomôcť k oživeniu farmárčenia na vidieku a k potravinovej sebestačnosti. Aj túto cestou by som chcel poďakovať všetkým organizátorom za ich veľmi dobre odvedenú prácu.

stručne

Dobrá vec sa podarila

Obec Svätý Anton vydala publikáciu o svojej obci. „*Všetko čo v tejto knihe nájdete, pripravili ľudia, ktorých si veľmi vážim. Robili to profesionálne, s láskou a s citom – za to im patrí moja úprimná vďaka.*“ (citát z úvodu knihy „Svätý Anton“ starostu Jozefa Baranyiho)

IMPERARE SIBI MAXIMUM IMPERIUM EST
Najväčšou mocou je moc nad sebou.
[Seneca Mladší, Listy Luciliovi]

Stanislava Harkotová

Návrat k družstvám?

Pre členov prinášajú mnohé výhody

Dávať dovedna majetok, mať rovný hlas pri rozhodovaní a spoločne obhospodárať, nie je socialistický výmysel. Dnes by sa k pôvodným družstvám pridružili moderné výrazy ako lokálna ekonomika či komunitotvorba.

Prvý doložený dokument o spotrebiteľskom družstve hovorí o konci 18. storočia a lokalite neďaleko Glasgowa, kedy sa v mestečku Fenwick vytvorilo spoločenstvo tkáčov. Málokto ale vie, že len pár desaťročí po Škótsku sa ideou družstevníctva zaoberal aj Slovák – evanjelický farár Samuel Jurkovič. Niektoré zdroje dokonca uvádzajú, že to bol jeho Gazdovský spolok, ktorý sa podpísal pod prvé úverové družstvo v Európe a možno i vo svete vôbec. Tu Jurkovič o prvenstvo súperil s podobným spolkom v Anglicku, ktorý mal vzniknúť o tri mesiace skôr.

„Jeho cieľom bolo poskytovať pôžičky za nízke úroky, a tak pomôcť členom spolku proti úžere,“ vysvetľuje princípy Gazdovského spolku ekonóm, autor knihy *Zodpovedná spoločnosť* Dávid Sulík. „Pre svojich členov, a výnimočne aj na to odkázaných nečlenov, obstarával lacný úver z prostriedkov, ktoré vznikali pravidelným sporením a vkladáním úspor do družstevnej pokladne.“

Byť členom nebolo len tak, existovala podmienka - udržiavať dobré mravy. Stopku mal napríklad alkohol, hazardné hry, zaujímavosťou je to, že každý z nich musel každý rok vysadiť v obci aspoň dva stromy.

Družstvá kvitli za Masaryka

Explózia družstiev však v našich končinách nastala až po pol storočí od Jurkovičovej smrti - so vznikom prvej Československej republiky, kedy pozemková reforma umožnila ľuďom dostať sa k pôde a združiť sa.

Začali sa rozvíjať rôzne kooperácie, od lesných, elektrických, mliekarských, rybárskych,

ilustračné foto, Pavol Borodovčák

umeleckých, občianskych po spotrebiteľské. V Skalici v rámci družstva obchodovali napríklad s výšivkami.

Podielnikom - gazdom vtedy spolupráca prinášala odbyt pre výrobky, ľuďom zasa možnosť nakupovať lacno. Z časti zisku profitovali

ilustračné foto, Pavol Borodovčák

všetci. Napríklad si zafinancovali obecné stavby – mlátačky, sýpkky či muštárne. A často došlo aj na kultúru, keďže v rámci družstiev vznikali divadelné krúžky a knižnice.

Najskôr nacisti, potom ich dorazili komunisti

V priebehu dvadsiatich rokov republiky sa v krajine do družstiev zapojilo až päť miliónov ľudí. Potom prišla vojna. Najskôr ideu likvidovali nacisti, no len, čo skončila vojna boom pokračoval. Maximum na Slovensku dosiahol ich počet v roku 1947. Definitívne ich však u nás pochovali komunisti.

Družstvá pôvodne fungovali tak, že ľudia rozhodovali, čo chcú a potrebujú. Komunizmus družstvá zabol, vytuneloval, centralizoval a rozbiť plánil. Pseudodružstvá, v ktorých rozhodovala strana, až na malé výnimky, sa držali až do roku 1989. Aj preto, pokiaľ dnes niekto vytiahne tému družstevníctva, je okamžite konfrontovaný s násilnou kolektizáciou.

„V postsocialistických krajinách sú často terčom útokov veľkých finančných inštitúcií, ich myšlienka je kompromitovaná rôznymi podvodnými spoločnosťami skrývajúcimi sa za názvom družstva a zo strany politikov a strán nie je cítiť žiadnu snahu o ich propagáciu a podporu,“ podotýka Sulík.

Niekde boli komunisti prikrátci

„Na západe to ľudia vnímajú inak. Tam družstevníctvo nikdy nebolo štátne,“ hovorí Stanislav Bartoš, starosta obce Široké, ktorá má dnes vlastnú lokálnu menu a minipoistovňu v podobe účelového obecného fondu.

„Gazdovia síce po '48 vložili svoje volky, koníky, role, ale štát to všetko riadil svojou mocou a nedovolil nikomu vstupovať do jeho rozhodnutí. Predseda bol formálne zvolený stranou. Urobili z toho družstvo, ktoré ale družstvom nebolo, pretože v ňom nebolo demokracie,“ približuje.

Niekde družstvá vznikli spontánne, niekde museli ľudia tvrdo presviedčať. Na niektoré obce však boli aj komunisti prikrátci. „Vid' Lendak pod Tatrami. Tam ľudia hospodárili súkromne aj za socializmu. To isté v Poľsku. Komunisti si tam s nimi nedali rady a družstvá v takej podobe, akú mali u nás, nemali,“ približuje Bartoš.

Družstvá v Európe

V roku 2002 sa na stranu družstevníctva ako rovnocennú formu podnikania priklonila aj Európska únia. Jej štatistiky vtedy vykazovali, že v Európe fungovalo 132-tisíc družstevných firiem, ktoré mali 83,5 milióna členov a zamestnávali viac ako dva milióny ľudí. Napríklad v Škandinávii si plné postavenie vybudovali spotrebné družstvá v maloobchode. V Belgicku sa družstvá presadili v zdravotníckej starostlivosti.

„Úverové družstvá alebo im podobné svojpomocné finančné spolky sú obľúbené v rôznych ekologických a ezoterických komunitách v celej Európe,“ poznamenáva Sulík. Najznámejšou je pravdepodobne komunita Damanhúr severne od talianskeho Turína, kde sú úspory použité výlučne na projekty, ktoré podporujú rast a rozbeh rôznych iniciatív v komunite.

Družstvá majú aj svoje nevýhody. Problém môže byť obmedzený vlastný kapitál, riadenie je vzhľadom na počet členov menej flexibilné či to, že jednoduchý vstup a výstup môže otriasť ich stabilitou.

Slovensko svojich občanov neuživí

Potravinová sebestačnosť sa môže mnohým laikom zdať ako zložitý vedecký termín, o ktorom sa v podmienkach globálnej ekonomiky a voľného obchodu neoplatí siahodliho diskutovať. Tovary prúdia v rámci spoločného trhu EÚ takmer bez obmedzenia a konkurencia najmä na strane ponuky je veľká. Netreba však zabúdať, že potraviny sú špecifické, vzťahujú sa na ne rôzne obmedzenia a zároveň predstavujú základ priemyselnej výroby každej krajiny. V čase hlbokkej krízy azda len energie, lieky a potraviny majú zabezpečený stabilný odbyť.

Dostatok obživy by mal v zlých časoch dokázať zabezpečiť pre svojich občanov každý štát. Takto prenesene je možné zadefinovať potravinovú sebestačnosť. Tento fenomén sa však nevzťahuje len na vojnu alebo hladomor, ale je úzko spojený s lojalitou zákazníkov, produkčnou schopnosťou krajiny, jej klimatickými podmienkami, či ekonomickým potenciálom.

Potravinová sebestačnosť našej krajiny z roka na rok klesá. Je veľmi nízka, hoci sa pri jej hodnotení objavujú rôzne metodiky a údaje. Sebestačnosť úzko súvisí s predajom domácich výrobkov v obchode. Kým v roku 2002 predstavovala 72,2 percenta, v minulom roku dosiahla už iba 47 percentnú úroveň. Tento stav je jeden z najnižších v rámci EÚ a ministerstvo pôdohospodárstva ho označilo za alarmujúci.

Napriek týmto faktom je podľa rezortu Slovensko reálne schopné dosiahnuť z hľadiska produkčnej bázy potravinovú sebestačnosť v plnej miere. Vyplýva to nielen z polohy krajiny, ale napomôcť by tomu mohli aj eurofondy vyčlenené na obdobie 2014 až 2020 pre agropolitiku. „Podnebie mierneho pásma vytvára vhodné podmienky pre pestovanie obilnín, okopanín ovocia a zeleniny, čím vytvára priestor pre spracovateľský priemysel, ale aj pre výrobu krmív pre hospodárske zvieratá. Horské a podhorské oblasti vytvárajú podmienky pre rozvoj chovu,“ tvrdí ministerstvo pôdohospodárstva.

Na druhej strane, úroveň sebestačnosti ovplyvňuje aj cenová politika potravín.

Ovplyvňujúcimi faktormi sú ceny komodít na svetových trhoch, spoločná legislatíva a voľný pohyb tovaru. Tie zas ovplyvňujú správanie domácich producentov produktov a potravín.

Na Slovensku rozhoduje cena

Slovenskí spotrebitelia tak na pulte siahajú viac po zahraničných výrobkoch ako po domácich. Ich patriotizmus sa totiž zväčša končí pri cenovke tovaru. Situácia v západnej Európe je v porovnaní so Slovenskom odlišná. Zhruba až 80 percent ponuky potravín v obchodoch predstavuje domáca produkcia, zatiaľ čo dovoz sa využíva iba na doplnenie a oživenie sortimentnej ponuky.

V Poľsku sa predáva až 85 percent domácich poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, v Českej republike je to približne 72 a v Maďarsku 71 percent. Priemerný podiel v EÚ sa pohybuje okolo úrovne až 95 percent. Vo väčšine európskych krajín teda ľudia uprednostňujú pri nákupoch potravín domáce výrobky, ktoré lepšie vyhovujú ich spotrebiteľským zvyklostiam a najviac im aj dôverujú. Rozdielov medzi krajinami je viacero, či už ide o kúpyschopnosť obyvateľstva alebo uvedomením si, že kupovaním výrobkov vlastnej krajiny sa podporuje ekonomika a konkurencieschopnosť podnikov. Podľa ministerstva pôdohospodárstva dôležitým faktorom pri výrobe potravín je cena vstupu, teda suroviny a konečná cena výrobku uvádzaného na

trh. Ceny ovplyvňujú pohyby cien komodít na svetových trhoch, ale aj dotačná politika jednotlivých členských štátov.

Globalizácia má aj svoje negatíva

V globalizovanej ekonomike a liberalizovanom obchode sa dá kúpiť a predáť bez bariér s výnimkami prakticky každý tovar. Na mieste je aj otázka, či v takejto situácii nie je potravinová sebestačnosť utópiou. Jednoznačne sa na to odpovedať nedá. Rezort pôdohospodárstva si uvedomuje, že kúpyschopnosť obyvateľstva výrobkov vlastnej krajiny sa podporuje ekonomika a konkurencieschopnosť podnikov.

„Dôležitým faktorom pri výrobe potravín je cena vstupu, teda suroviny a konečná cena výrobku uvádzaného na trh. Tieto ceny ovplyvňujú pohyby cien komodít na svetových trhoch, ale aj dotačná politika jednotlivých členských štátov,“ uvádza sa v stanovisku ministerstva pôdohospodárstva.

Globalizácia však neprináša iba pozitíva, ale vedie aj k čoraz nerovnovážnejšiemu rozdeleniu svetového bohatstva a vytvorených zdrojov. Koncentrácia bohatstva v rukách záujmových skupín vyhrcoje v niektorých častiach planéty sociálne rozdiely, ktoré už teraz začínajú prerastať do politických i spoločenských pohybov a otrasov.

V prípade akýchkoľvek konfliktov sa globálne tovarové toky môžu oslabiť a destabilizovať, čo si uvedomujú viaceré ekonomicky vyspelé krajiny a snažia sa budovať domácu potravinovú základňu.

„Príkladom sú nielen USA ako svetová superveľmoc, ale aj Čína, India a ďalšie veľké krajiny, ktorých význam vo svetových geopolitických vzťahoch bude postupne narastať. Do programu zvyšovania domácej výroby potravín investuje nemalé čiastky Rusko a o Japonsku je už dlhodobo známe, že, napriek nie najlepším prírodným a klimatickým podmienkam, podporuje značnými sumami z národných zdrojov svoje poľnohospodárstvo a potravinárstvo,“ poukazujú na vývoj trhu slovenskí poľnohospodári.

Nahrádzanie domácej potravinárskej výroby dovozom môže na Slovensku vyústiť do deštrukcie spracovateľských kapacít. Inými slovami povedané, v budúcnosti nebude mať kto dané potraviny vyrobiť. To nepopierajú ani naši poľnohospodári a potravinári. Domnievajú sa však, že zámer zvyšovať potravinovú bezpečnosť a sebestačnosť má opodstatnenie.

„Vo väčšine potravinárskych výrobných odborov sa existujúce kapacity nevyužívajú dostatočne, ale zvyčajne len na 35-70 percent projektovaného výkonu, v dôsledku čoho postupne dochádza k ich útlmu a zakonzervovaniu. To však neznamená, že by sa v nich v prípade potreby a zvýšeného dopytu nedala obnoviť produkcia,“ Zvyšovať sebestačnosť Slovenska sa dá v sektoroch výroby mlieka, spracovania mäsa a výroby mäsových výrobkov, konzervárstve, či pekárskom priemysle. Kľúčovým je aj fakt, že práve výroba potravín môže v čase ekonomickej recesie podržať priemyselnú výrobu a zamestnanosť krajiny.

Sebestačnosť vs. bezpečnosť

Laická verejnosť si často zamieňa potravinovú bezpečnosť so sebestačnosťou, nakoľko tieto pojmy spolu súvisia. Potravinová bezpečnosť má však oveľa širší význam, pretože súvisí s kvalitou potravín, ich dostupnosťou i zdravotnou bezchybnosťou, zatiaľ čo sebestačnosť súvisí so schopnosťou v určitom rozsahu uspokojiť dopyt domácou výrobou. To znamená, že sebestačnosť nie je nevyhnutnou podmienkou potravinovej bezpečnosti v prípade, že globálny trh funguje bez akýchkoľvek obmedzení.

„V prípade odkázanosti ktoréhokoľvek štátu na väčšie dovozy potravín treba mať dostatok finančných zdrojov na ich krytie, čo býva problémom mnohých rozvojových krajín. Nehovoriac o tom, že v prípade konfliktov sa môže prísun zahraničného tovaru oslabiť bez ohľadu na to, či má konkrétna krajina dosť peňazí na jeho zaplatenie, alebo nie. Aj preto sa vyspelé krajiny snažia o zabezpečenie primeranej domácej výroby a nájdenie jej optimálneho pomeru vo vzťahu k importu potravín,“ Kľúčovým prvkom k posilneniu

sebestačnosti je spotrebiteľ a marketing. Spotrebiteľský patriotizmus má šancu primáť slovenský maloobchod ku kontraktom so slovenskými producentmi. Poľnohospodári tak tiež volajú po budovaní alternatívnych foriem odbytu, po vytváraní odbytových združení a po väčšom využívaní alternatívnych foriem predaja vrátane internetu.

Zdôrazňujú nevyhnutnosť investícií do technológií potravinárskych firiem a do výsku-

(TASR)

Predávkovanie sa môže týkať aj vás

31. augusta 2013 sme si pripomenuli Medzinárodný deň zvyšovania povedomia o predávkovaní. Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť uvádza, že za posledných desať rokov zahynulo v dôsledku predávkovania v Európe až 70 000 ľudí.

Čo treba vedieť o predávkovaní?

Najrizikovejšie drogy sú opiáty, benzodiazepíny, alkohol a amfetamíny. Riziko predávkovania zvyšuje užitie väčšieho množstva drogy, kombinácia drog a užitie drogy po období abstinencie (stačí aj pár dní).

Ako pomôcť?

Či už ide o predávkovanie alkoholom (poznáme ako otrava alkoholom) alebo inou drogou, dôležité je nenechávať predávkovaného osamote. Pokiaľ postihnutý dýcha a bije mu srdce, uložte ho do stabilizovanej polohy. Pokiaľ nedýcha a srdce nebije, treba začať s resuscitáciou v pomere 30 stlačení hrude a dve vdychnutia. Pri podozrení na predávkovanie neváhajte a volajte pomoc na číslo 112.

stručne

Slovensko bodovalo u zahraničných turistov

Slovensko patrilo pred letnou sezónou medzi najobľúbenejšie turistické destinácie v Európe. Po Islande zaznamenalo 2. najväčší medziročný nárast v počte príchodov zahraničných turistov

Ing. Viera Dujakovičová

Súťaž Dedina roka 2013 – skupina Východ

V dňoch 09. – 11.07.2013 som sa zúčastnila ako zástupca Vidieckeho parlamentu na Slovensku hodnotenia prihlásených obcí do súťaže Dedina roka 2013 za skupinu Východ. Do súťaže sa prihlásila 1 obec za Prešovský samosprávny kraj – obec Miklušovce a 4 obce z Košického samosprávneho kraja – obce Kechnec, Matejovce nad Hornádom, Slovinky a Pavlovce nad Uhom.

Miklušovce.

Hodnotenia sa zúčastnili za SAŽP Ing. Ivona Cimermanová, za Národné osvetové centrum PhDr. Jarmila Strelková, CSC, za Spolok pre obnovu dediny jeho podpredseda František Ďurčenka, za SACR pán Ivan a za gestora súťaže SAŽP Ing. Jozef Macko a Dabiela Andrejčinová, vecúcou hodnotiacej skupiny bola starostka obce Oravská Lesná (výherca súťaže 2011) Ing. Viera Mazúrová.

Obce podali prihlášky a prešli administratívnou kontrolou, obhliadka obce na mieste priniesla objektívny pohľad na život obcí podľa jednotlivých kategórií. Hodnotenie bude známe koncom septembra.

Z môjho pohľadu ako hodnotiteľa pri prehliadke obce Kechnec je zrejme potreba vytvoriť samostatnú kategóriu pre obce, ktoré vidia svoj rozvojový potenciál hlavne v partnerstve a zvyšovaní kvality života v obci, podpore podnikateľského sektora a následne podpora

tradícií, úpravy obce a pospolitosť sú oblasti, ktoré idú ruka v ruku s lepšou kvalitou života všetkých občanov. Ak obec nemá rozvojový potenciál pre udržanie života (kvalitného života) v obci, nevytvára resp. nemá podmienky pre vznik malých a stredných firiem, upadá tam poľnohospodárstvo a lesníctvo, nie je ochota, resp. možnosť rozvíjať cestovný ruch, je potrebné pomôcť týmto obciam nájsť tie oblasti, ktoré sú pre obec východiskom z tejto situácie. Čo z toho, že obec má múzeum, žije pospolito v rámci spolupráce slabého neziskového sektora a obce, keď jej obyvatelia sú poväčšine dôchodcovia a mladí odchádzajú za prácou do iných štátov (v lepšom prípade do iných krajov) a obec chátra? Dobrým znakom bola skutočnosť, že každá z obcí sa snaží formou partnerstiev vytvárať verejno-súkrom-

Kechnec – Deň detí.

Pavlovce nad Uhom.

né partnerstvá s cieľom získať zdroje z osi 4 LEADER PRV, avšak nedostatok vidím v slabej účasti podnikateľského sektora a občanov v týchto aktivitách, čo značne znižuje ich šancu dostať finančnú podporu z tohto zdroja.

Veľmi kvalitnú prácu ukázali aj podpredsedu zastupiteľstva Košického samosprávneho

Matejovce nad Hornádom.

kraja Ing. Emil Ďurovčík a pracovníci odboru regionálneho odboru VUC KE, ktorí boli prítomní na všetkých prezentáciách svojich 4 obcí a verejne deklarovali veľkú podporu prihláseným obciam.

Verím, že obec Kechnec, ako novátor v regionálnom rozvoji získa hlavnú cenu Dediny roka 2013 alebo aspoň mimoriadnu cenu za kvalitné strategické riadenie obce, zabezpečenie nadštandardnej kvality života v obci, a to v oblasti zdravotníctva, školstva, kultúry a životného prostredia.

Z pohľadu objektívnosti hodnotenia obcí je potrebné prehodnotiť elektronický systém hlasovania, nakoľko ten vykazuje známky nespoľahlivosti, pri použití jednej IP adresy už nedáva možnosť hlasovať ďalším záujemcom, pričom sú časté prípady, že celé obce sú pripojené na 1 IP adresu, verím, že vyhlasovatelia súťaže túto pripomienku starostky z Pavloviec nad Uhom zanalyzujú a prijmu opatrenia, aby hlasovanie bolo objektívne.

Pre ďalšiu činnosť VIPA vidím úlohu našej organizácie pripravovať obce na prihlásenie sa do tejto súťaže, je veľkým otáznikom, prečo je z východu prihlásených iba 5 obcí z celkového počtu 27, našou úlohou je v časti Východ pre ďalšie obdobie (už je vyhlásený ďalší ročník súťaže na rok 2014) pripraviť viac obcí a propagovať túto veľmi kvalitnú súťaž. Pracovná skupina bola vysoko odborná a objektívna, navzájom sme sa svojimi poznatkami a zisteniami obohacovali a verím, že výsledok nášho hodnotenia verne vyjadruje kvalitu prihlásených obcí za skupinu Východ v tejto súťaži.

Slovinky.

Malé Dvorníky sú Dedinou roka 2013

Dňa 18. septembra 2013 sa v Banskej Bystrici uskutočnila konferencia 15 rokov Programu obnovy dediny na Slovensku za účasti štátneho tajomníka Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky Vojtecha Ferencza a takmer 180 účastníkov z celého Slovenska: starostov, zástupcov štátnej správy, samosprávnych krajov, partnerských organizácií, odborníkov a ďalších vzácnych hostí z domova aj zo zahraničia.

Konferencia priniesla bilanciu pätnástich rokov realizácie Programu obnovy dediny, ktorý je obľúbeným nástrojom rozvoja vidieckych oblastí. Za 15 rokov sa do neho zapojilo takmer 85 % vidieckych obcí na Slovensku. Na konferencii dostali slovo úspešní starostovia, odborníci aj hostia zo zahraničia. Na záver konferencie boli vyhlásené výsledky súťaže Dedina roka 2013.

Vítazom na rok 2013 je obec **Malé Dvorníky** (okres Dunajská Streda), ktorá bude v roku 2014 reprezentovať Slovenskú republiku v európskej súťaži o Európsku cenu obnovy dediny. **Druhé miesto** obsadila obec **Špania Dolina** (okres Banská Bystrica) a **tretie miesto** obec **Pruské** (okres Ilava).

Slávnostné odovzdanie cien oceneným obciam sa uskutoční vo víťaznej obci Malé Dvorníky v novembri 2013. Ocenené obce získavajú, okrem vecných cien od vyhlasovateľov a partnerov súťaže, finančné prostriedky od generálneho partnera súťaže na realizáciu vybraných projektov obnovy dediny alebo obohatenia života na dedine a zároveň získavajú možnosť realizácie projektu obnovy dediny vo väzbe na finančný mechanizmus Programu obnovy dediny v roku 2014. Víťaz okrem toho získava od generálneho partnera súťaže finančný príspevok na organizačné zabezpečenie vyhlásenia výsledkov súťaže a finančný príspevok na reprezentáciu v európskej súťaži.

Viac informácií o Dedine roka 2013 – Malé Dvorníky nájdete na: www.maledvorniky.sk, www.klatovskerameno.sk, www.masvodnyraj.sk, www.sunislife.sk, www.obnovadediny.sk.

Konferencia 15 rokov Programu obnovy dediny.

Ďalšie v súťaži ocenené obce

Mimoriadna cena – Kechnec (okres Košice – okolie) ocenenie „Za výnimočný, inovatívny, vizionársky a zároveň trvalo udržateľný rozvoj obce“

Dedina ako hospodár – Jablonka (okres Myjava) ocenenie „Za mimoriadne zodpovedné hospodárenie s majetkom obce a jeho efektívne zvelaďovanie v prospech obyvateľov a návštevníkov obce“

Dedina ako maľovaná – Baďan (okres Banská Štiavnica) ocenenie „Za udržiavanie vidieckeho charakteru a malebného harmonického vzhľadu dediny“

Dedina ako klenotnica – Sebechleby (okres Krupina) ocenenie „Za významný prínos k šíreniu miestnych kultúrno-historických tradícií a aktívnemu prezentovaniu živej kultúry v obci“

Dedina ako pospolitost – Pavlovce nad Uhom (okres Michalovce) ocenenie „Za

dlhodobý a systematický rozvoj rôznorodej komunity s rešpektovaním miestneho naturelu“

Dedina ako partner – Šarovce (okres Levice) ocenenie „Za aktívnu tvorbu a udržiavanie partnerstiev na miestnej a regionálnej úrovni v prostredí viacerých národností a vierovyznaní“

Dedina ako hosťiteľ – Blatnica (okres Martin) ocenenie „Za všestrannú ponuku možností a atraktivít cestovného ruchu s prihliadnutím na súčasné potreby návštevníkov s využitím miestneho potenciálu“

Dedina ako záhrada – Bošáca (okres Nové Mesto nad Váhom) ocenenie „Za inšpirujúce a starostlivé využívanie prírodných zdrojov

a zachovávanie charakteristického vzhľadu krajiny“

Internetové hlasovanie vyhrala obec **Dubník** (okres Nové Zámky).

Cieľom súťaže Dedina roka je prezentácia krás, jedinečnosti a úspechov vidieka, zvyšovanie povedomia občianskej spoločnosti o hodnote krajiny, originality a národnej hrdosti, ale aj zvyšovanie konkurencieschopnosti a prestíže slovenských obcí. Vyhlasovateľmi súťaže sú Ministerstvo životného prostredia SR, Slovenská agentúra životného prostredia, Spolok pre obnovu dediny a Združenie miest a obcí Slovenska. Generálnym partnerom súťaže je COOP Jednota Slovensko, spotrebné družstvo.

(EuroActiv/TASR)

Vlani čelilo chudobe 715 tisíc Slovákov

V roku 2012 bolo riziku chudoby na Slovensku vystavených 13,2 % obyvateľov, čo je približne 715 tisíc ľudí. Medziročne ide o mierny nárast o 0,2 percentuálneho bodu. Vyplýva to z aktuálnych údajov Štatistického úradu SR.

Ako informuje Štatistický úrad SR hranica rizika chudoby bola podľa posledných údajov zisťovania 4 156 eur na rok, čo v prípade jednočlennej domácnosti predstavuje približne 346 eur na mesiac. Nárast hranice chudoby v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 dosiahol 9,8 %. Vo finančnom vyjadrení o 31 eur na mesiac. Rizikom chudoby bolo ohrozených 13,2 % obyvateľov, čiže približne 715 tisíc osôb. Pri medziročnom porovnaní šlo o mierny nárast o 0,2 percentuálneho bodu. Miera rizika chudoby sa odvíja najmä od ekonomickej aktivity obyvateľstva. Najvyššie riziko chudoby zaznamenali u nezamestnaných (44,6 %). Medziročne tak v tejto skupine stúplo o 2 percentuálne body.

Ďalšími najohrozenejšími skupinami sú domácnosti s tromi a viac závislými deťmi, neúplné domácnosti a deti mladšie ako 18

rokov. Z hľadiska pohlavia bolo riziko chudoby takmer vyrovnané – u žien 13,3 % a u mužov 13,2 %. Mierne sa znížila chudoba pracujúcich. „Napriek tomu bolo ohrozených chudobou 6,2 % pracujúcich,“ uviedla podľa TASR generálna riaditeľka sekcie sociálnej štatistiky a demografie ŠÚ SR Ľudmila Ivančíková. Slovensko Slovensko vstúpilo do EÚ v máji 2004.

V porovnaní s inými krajinami EÚ patrí medzi tie s najnižšou mierou rizika chudoby. Lepšie je na tom **Česká republika, Holandsko a Rakúsko**.

Česká republika vstúpila do EÚ spolu so Slovenskom v máji 2004. Česká republika a Slovensko majú dlhú históriu spolupráce v jednom štáte.

Holandsko patrí medzi zakladajúcich členov Európskej únie. Spolu s Belgickom

a Luxemburskom vytvorilo ešte počas druhej svetovej vojny Benelux, ako regionálne ekonomické integračné zoskupenie.

Rakúsko – Neskorý vstup do EÚ bol výsledkom špecifického postavenia krajiny počas druhej svetovej vojny. Na základe dohody veľmoci, ktoré Rakúsko okupovali v rokoch 1945-55, bolo nezávislé Rakúsko vyhlásené za „trvalo neutrálné“.

Približne rovnakú úroveň miery rizika chudoby ako Slovensko malo **Dánsko, Slovinsko, Luxembursko a Fínsko**.

Dánsko je zakladajúcim členom Severoatlantickej aliancie NATO. NATO je medzivládna organizácia združených krajín s úlohou chrániť slobodu a bezpečnosť svojich členov politickými a vojenskými prostriedkami. Súčasťou EHS (neskôr EÚ) sa stalo v roku 1973.

Slovinsko bolo prvou z častí Juhoslávie, ktorá začiatkom 90. rokov vyhlásila samostatnosť. Na rozdiel od iných krajín regiónu sa mu podarilo osamostatniť pomerne pokojne.

Luxembursko patrí medzi zakladajúcich členov EÚ, už počas druhej svetovej vojny (1944) vytvorila exilová vláda s Belgickom a Holandskom združenie Benelux.

Na druhej strane najvyššiu mieru rizika chudoby zaznamenali **Bulharsko, Rumunsko, Španielsko a Grécko**.

Bulharsko muselo tesne pred koncom predvstupového procesu čeliť hrozbe odloženia vstupu do EÚ o rok v prípade, že nestihne implementovať požadované reformy.

Rumunsko musí po vstupe do EÚ 1. januára 2007 splniť podmienky v oblasti reformy súdnictva, boja proti korupcii a organizovanému zločinu, v opačnom prípade mu hrozia sankcie, vrátanie zadržania finančnej pomoci EÚ.

Španielsko má najväčšie príjmy z cestovného ruchu spomedzi všetkých európskych krajín. Ako však zdôrazňuje štatistický úrad SR indikátor chudoby pre jednotlivé krajiny je počítaný vo vzťahu k ich národným hraniciam chudoby.

Monitorovanie chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku je súčasťou koordinácie na úrovni EÚ v snahe o usmerňovanie členských štátov v boji proti obom problémom. Zníženie chudoby je pritom jedným zo strategických cieľov EÚ v rámci stratégie Európa 2020. Európa sa v nej zaviazala, že do roku 2020 zníži počet ľudí, ktorí žijú v chudobe alebo im chudoba hrozí aspoň o 20 miliónov. Národným cieľom Slovenska je vymaniť z rizika chudoby 170 tisíc ľudí.

Mária Behanovská

Rok Farmárenia 2014

Občianske združenie Vidiecky parlament na Slovensku (OZ VIPA SK) zorganizoval okrúhly stôl k téme rok farmárenia 2014 počas Dňa turčianskeho vidieka

Definícia Rodinnej farmy

Rodinná farma zahŕňa všetky poľnohospodárske aktivity ako nástroje organizácie poľnohospodárskej, lesníckej, rybárskej, pastevnej a akvakultúrnej produkcie, ktorá je vykonávaná a riadená rodinou a v prevažnej miere závislá na neplatení práci členov rodiny, vrátane mužov a žien. Rodina a farma sú prepojené,

spoločne sa vyvíjajú a spájajú ekonomické, environmentálne, sociálne a kultúrne funkcie.

Pomoc na začatie podnikania mladých poľnohospodárov

Priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve sa od 90. rokov minulého storočia začína zvyšovať, poľnohospodárska populácia

Účastníci okrúhleho stola – horný rad zľava: Miroslav Mlynár, Karol Herian, Pavol Dolniak, Mária Behanovská, Mojmir Kovár; dolný rad: Igor Hraško, Jozef Fabian.

začína výrazne starnúť. Oproti minulosti, kedy v poľnohospodárstve pracovala cca jedna pätina až šestina trvalo činných pracovníkov v poproduktívnom veku, v roku 2011 predstavuje tento podiel už len 5,6 %. To znamená, že podiel poproduktívnych pracovníkov sa ďalej znižoval, ale priemerný vek sa výrazne zvyšoval.

Táto téma sa stretla so záujmom a po informácii k danej téme sa rozvinula živá debata a výmena názorov. Prítomní boli zástupcovia SPPK, RRA, zástupcovia VIPA SK, farmári, poslanec VUC Žilina, poslanec NR pán Igor Hraško.

Bolo konštatované, že vidiek sa nerozvíja tak, ako bolo v minulosti deklarované na rôznych úrovniach pôsobnosti štátnej správy či samosprávy, ale aj tretieho sektora. Nie je dostatočne využívaný potenciál vidieka k znižovaniu nezamestnanosti, rozvoju potravinovej sebestačnosti, zachovaniu krajinných hodnôt, či biodiverzity.

K predmetným konštatovaniam sme sa dostali z nasledovných východísk:

- Nevyužívaných cca 860 tis. Ha pôdy, ktorá je zabúraná
- Vysoká miera nezamestnanosti v SR

- Nízka podpora malých farmárov
- Nedostatok pôdy pre našich občanov, ktorí majú záujem o jej obrábanie
- Veľké množstvo pôdy je už v rukách zahraničných firiem, ktorá sa neobrába, ale sú na ňu poberané príspevky
- Nízke stavy hospodárskych zvierat
- Nízka propagácia poľnohospodárskej práce – farmárčenia – chovu hospodárskych zvierat a pestovania poľnohospodárskych plodín
- Súčasná legislatíva, ktorá nepomáha farmárom, skôr naopak, sťažuje ich činnosť
- Nízka podpora vzdelávania v poľnohospodárstve
- Nízka spotreba mliečnych výrobkov oproti iným krajinám EÚ
- Nízka spotreba výrobkov z domácej poľnohospodárskej produkcie
- Možné zdravotné riziká spojené s konzumáciou chemicky nadmerne ošetrovaných plodín zo zahraničia
- Nízke zabezpečenie voľnočasových aktivít pre rozvoj pestovania tradičných plodín a chovu hospodárskych zvierat

Pri diskusii.

Jakub Ringoš

Je potrebné predávať produkty, aby vzrástla naša ekonomika

Priemysel cestovného ruchu sa v poslednej dobe stáva jedným z najvýznamnejších odvetví svetovej ekonomiky a stáva sa tak globálnym fenoménom. Na dynamickom raste sa podľa WTO (World Tourism Organization – Svetová organizácia cestovného ruchu) bude stále veľmi výrazne podieľať európsky kontinent a v jeho rámci porastie podiel zemí strednej a východnej Európy a teda môžeme predpokladať, že aj Slovensko. Ak chceme dosiahnuť skutočný rozvoj cestovného ruchu musíme zainteresovať do celkového prínosu všetky záujmové skupiny t.j. podnikateľov, orgány štátnej a verejnej správy, obyvateľstvo a samozrejme aj návštevníkov.

Musíme si uvedomiť, že Slovensko je malá krajina, ktorá však ponúka nespočetné množstvo prírodného a historického bohatstva, ale aj bohatstvo kultúry, folklóru, tradícií, zručných remeselníkov (skoro v každom meste a obci), chutné gastronomické špeciality, atď. Tieto spomínané produkty predstavujú potenciál, ktorý v súčasnosti nie je naplno využívaný. Dôvodom je nekoordinovaný systém ponuky, teda predaja krajiny. Z toho dôvodu musíme Slovensko ponúkať ako komplexnú destináciu s navzájom prepojenými službami a produktmi CR.

Toto všetko bolo iniciatívou založenia spoločnosti **NEO Slovakia**. Jej hlavným poslaním je **informovanosť. Vzájomná informovanosť**, dôležitá cesta k efektívnemu rozvoju Slovenska. Projekt spoločnosti NEO Slovakia, ktorý sa nazýva **ISSRS** (Informačno-strategický systém regiónov Slovenska) by mal k tomu napomôcť. Prebieha v jednotlivých fázach a je zameraný na **niekoľkoročné obdobie**.

Je potrebné predávať produkty, aby vzrástla naša ekonomika, aby sa vytvorila silná finančná zábezpeka krajiny. Z toho dôvodu je nastavený projekt **ISSRS – Informačno-strategický systém regiónov Slovenska**.

Naším cieľom v mestách a obciach je zmapovať, zosieťovať, poprepájať informácie a podporovať predaj produktov na globálnej úrovni a predaj produktov, ktoré budú a sú

vytvorené v združeniach a mikroregiónoch. Byť nápomocný pri venovaní sa klientom a zlepšení celkového vytvorenia kvalitných podmienok klientovi.

Spoločnosť NEO Slovakia, s.r.o. je na slovenskom trhu od roku 2011 a bola založená Jakubom Ringošom, za účelom rozvoja krajiny v rámci cestovného ruchu, regionálneho rozvoja a propagácií Slovenska či už doma, alebo v zahraničí.

Víziu spoločnosti je pozdvihnúť úroveň cestovného ruchu na Slovensku, priblížiť domácim obyvateľom možnosti pre cestovanie a zároveň propagovať agroturistiku v regiónoch pre zahraničných ako aj pre domácich turistov, poukázať na bohatú históriu, prírodné krásy, folklór a remeslá a ďalších možností na Slovensku.

Poslaním podnikateľskej činnosti bude predaj čo najväčšieho počtu zájazdov a pobytov na Slovensku. Poskytované služby chceme vykonávať kvalitne a spoľahlivo, pretože významným faktorom rozhodovania účastníka cestovného ruchu okrem ceny je aj kvalita služieb, vlastná skúsenosť a vzťah pracovníka k návštevníkom. Veríme, že sa nám podarí získať klientelu a tým nadobudnúť zisk potrebný na chod, udržiavanie a ďalší rozvoj.

Vrcholovým cieľom je dlhodobá existencia a rast podniku. Naplnenie tohto cieľa je vo veľkej miere podmienené dosiahnutím základných cieľov.

Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:

nadácia
ekopolis**soc'a**NADÁCIA PRE **SLOVENSKA**

CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION

ICELAND
LIECHTENSTEIN
NORWAY
 eea grants

Mgr. Anna Klimáčková

Zamestnanosť na vidieku – možnosti a výzvy

Projekt bol podporený Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom prostredníctvom Programu Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizuje nadácia Ekopolis v spolupráci s Nadáciou pre deti Slovenska a SOCIA – nadácia pre sociálne zmeny.

Realizátor: Národné centrum pre rovnosť príležitostí, n.o.

Partneri: Vidiecky parlament na Slovensku – VIPA SK, Nórska kráľovská spoločnosť pre rozvoj (www.norgesvel.no), Nórsko

Východisková situácia

Nezamestnanosť na vidieku sa pohybuje medzi 14 až 20%. Hlavnými prekážkami získania práce je okrem iného zlá dostupnosť / dochádzanie za prácou a absencia systémových riešení podpory potravinárstva. Programy sú rozdrobené, nerešpektujú územnú súdržnosť a nie sú zamerané na vytvorenie spolupráce medzi výrobcami tak, aby sa spoločne uchádzali o odbyť. Malí hospodári nie sú schopní uchádzať sa o trhy samostatne a preto často po prvom neúspechu končia.

Cieľ projektu

Cieľom projektu je riešenie týchto problémov. Aktivita sú zamerané na motiváciu

a odbornú prípravu obyvateľov vidieka a najmä mladých ľudí na samozamestnanie, alebo vytvorenie zdroja príjmov v oblasti výroby poľnohospodárskych /potravinárskych produktov s prepojením na trh. Tým sa posilní vznik a udržateľnosť malých rodinných fariem. Vzhľadom na to, že mnohí malovýrobcovia majú problém umiestniť sa na trhu, bude jednou z foriem odbytu ich výrobkov aj ich prepojenie na rozvoj vidieckeho turizmu v ich regióne

Dobré skúsenosti budeme čerpať od nórskeho projektovým partnera (Nórska kráľovská spoločnosť pre rozvoj), ktorá má mnohoročné skúsenosti v oblasti budovania sietí odbytu produktov od malovýrobcov. Inšpiráciou pre nás sú ich úspešné projekty: „Potraviny sa nepredávajú samé“ a „Potravínarske delikatesy ako atraktívny suvení“, ktoré naštartovali nielen hospodárenie na pôde, ale aj vidiecky turizmus.

Projekt bude realizovaný v žilinskom, banskobystrickom a prešovskom kraji. Aktivita sú zamerané na vzdelávanie účastníkov projektu

v oblasti podnikania, získavania finančných zdrojov na podnikanie a najmä v praktických cvičeniach zameraných na ekologické pestovanie plodín, ovocinárstvo, včelárstvo a pod. s prepojením na etické, kultúrne a environmentálne aspekty rozvoja regiónu a rozvoja vidieckeho turizmu. Projekt bude začiatkom zapojenia slovenských potravinárov aj do medzinárodnej spolupráce.

Obsah projektu

- ▶ Tréning slovenských odborníkov, nórske odborníkmi v oblasti budovania regionálnych marketingových stratégií, vytvárania siete producentov, mapovania a rozvoja trhu a regiónu.
- ▶ Tréning cieľovej skupiny v základoch podnikania, či samozamestnania, výrobe a predaji potravín, ekologickom poľnohospodárstve, rozvoji kultúry a vidieckeho turizmu v ich regióne.
- ▶ Spracovanie praktickej príručky pre účastníkov projektu a záverečnej správy a odporú-

čaní na zlepšenie situácie a zamestnanosti obyvateľov vidieckych regiónov na Slovensku.

Publicita projektu bude zabezpečovaná prostredníctvom regionálnych médií - zverejňovaním zámerov projektu a oslovením čo najširšieho okruhu cieľovej skupiny, informovaním o priebehu projektu. Výsledky projektu budú tiež prezentované na záverečnej konferencii, v médiách a na web stránkach NCR a VIPA SK.

Termín realizácie projektu:

August 2013 – December 2014

Kontakt

Mgr. Anna Klimáčková
Národné centrum pre rovnosť príležitostí
tel: 0907 727271
e-mail: ncr@stonline.sk

Soňa Holíková

Medzinárodný deň materských centier

(International Mother Centers Day)

Únia materských centier je obč. združenie, ktoré združuje materské a rodinné centrá na Slovensku. Je členom medzinárodnej siete MINE. Je to medzinárodné hnutie založené pre uľahčenie spolupráce a výmeny medzi materskými centrami, ktorých je v súčasnosti viac ako tisíc a existujú už v 22 krajinách.

Únia materských centier, o.z. pozýva rodiny s deťmi na oslavu **Medzinárodného (týž)-dňa materských centier**. Materské/rodinné centrá z celého Slovenska oslavujú svoj sviatok v dňoch 7. – 12. októbra 2013 pestrým a krea-

tívnym programom doplneným o rozprávkové divadelné predstavenia.

Príďte s nami osláviť každodennú dobrovoľnícku prácu rodín vykonávanú s veľkým srdcom a odhodlaním.

objavme svet materských a rodinných centier

IV. Medzinárodný (týž)deň materských centier

7. - 12. 10. 2013

Oslávte s nami

IV. Medzinárodný (týž)deň materských centier vo Vašom materskom / rodinnom centre:

Bratislava: MC Budatko, RC Dlháček, RC Kramárik, RC MACKO, MC Obláčik, RC Prešporkovo
Námestovo: RC Drobček
Nitra: MC Klokáčik
Prievidza: MC Slniečko
Pukanec: OZ Pukanček
Rožňava: MC Meduška
Sereď: MC MAMA klub
Trnava: Trnavské materské centrum
Zlaté Moravce: MC Mami-Oáza
Žilina: MC Levík

Viac informácií o podujatí nájdete na www.materskecentra.sk

Hlavný partner:

Mediálny partner:

Ing. Lucia Vačoková, Ing. Andrej Švec, SAŽP – CTKEVV

Hodnoty Dunaja – ľudia ľuďom

Dunaj – tepna Európy, preteká naprieč Európou od jej západu na východ. Pretože pretína štyri európske hlavné mestá a spája viac ako 70 miliónov Európanov, je právom medzi-národnou riekou sveta. Svoju cestu začína v Čiernom lese v Nemecku a prostredníctvom svojej delty ju po takmer troch tisícoch kilometrov končí v Čiernom mori v Rumunsku.

Účastníci letného tábora na hrade Devín.

Je domovom mnohých živočíchov a rastlín, chráneným územím z hľadiska národných legislatív, ale aj medzinárodnej sústavy chránených území NATURA 2000. Jeho regulované koryto poskytuje človeku možnosti prepravy a ťažba a naopak, jeho pôvodné riečne sústavy poskytujú domov tisícom druhov živočíchov a rastlín. Dunaj je bezpochyby výnimočnou riekou a preto si zaslúži, aby sa o ňom viac dozvedeli žiaci základných škôl nielen na území, ktoré je ním priamo ovplyvňované.

Aj na tieto účely bol implementovaný projekt Hodnoty Dunaja, ktorý prostredníctvom svojich aktivít pomohol naplneniu cieľov Programu cezhraničnej spolupráce Maďarsko-Slovensko na roky 2007 – 2013. Projekt logicky implementoval vopred definované aktivity

na dosiahnutie stanovených cieľov. Prvou z aktivít bolo spracovanie Hodnotnej zbierky z dotknutého územia na slovenskej a maďarskej strane, ktorá bola základným podkladom na zostavenie hlavného výstupu projektu – Metodické príručky pre pedagógov a žiakov prvého stupňa základných škôl.

Dôležitou súčasťou projektu bola spolupráca partnerov projektu s pedagógmi modelového územia, pretože práve oni sú dôležití pri implementovaní tejto problematiky do výchovno-vzdelávacieho procesu jednotlivých vyučovacích predmetov. Školenie pedagógov k problematike projektu sa konalo v mesiaci jún 2013 a pozostávalo z predstavenia samotnej Hodnotnej zbierky a následného získania spätnej väzby účastníkov pri jednotlivých navrhovaných aktivitách Metodické príručky. Aktivity príručky sa neskôr pripravili na otestovanie v spoločných školských programoch. Školské programy sa realizovali formou škôly v prírode a letných táborov, počas ktorých sa stretlo celkom 140 žiakov a 10 pedagógov z modelových území Slovenska a Maďarska. Účastníci spoločne testovali niektoré z navrhovaných aktivít Metodické príručky, spoznávali hodnoty Dunaja na slovenskej a maďarskej strane toku, oboznamovali sa so spoločnou históriou a vznikali nové medzinárodné priateľstvá.

Okrem spomínaných aktivít boli na základných školách spracované analýzy školských

Z pilotných aktivít – testovanie Bio hier.

vzdelávacích programov – ročných tematických plánov, ktoré vo svojom závere odporúčajú pedagógom zahrnúť aktivity Metodické príručky do výchovno-vzdelávacieho procesu v ďalšom školskom roku.

Hlavná aktivita projektu – zostavenie Metodické príručky – bola záverečnou aktivitou v časovom slede projektu. Metodická príručka je členená do piatich kľúčových tém – história, kultúra, životné prostredie, ochrana prírody a vodné hospodárstvo, ktoré prirodzene vzišli z prerozdelenia zozbieraných údajov v Hodnotnej zbierke. Spomínaná zbierka je základným materiálom, v ktorom sú zhrnuté informácie o Dunaji z územia Slovenska a Maďarska. Súčasťou Metodické príručky je 21 pracovných listov, ktoré sú okamžite využiteľné pre prácu so žiakmi na hodinách prírodovedných a vlastivedných predmetov, prípadne na hodinách environmentálnej alebo regionálnej výchovy, ale zároveň aj počas školských výletov, škôl v prírode alebo v činnosti školského klubu. Všetky aktivity boli zostavené tak, aby čo najviac boli zosúladené so Štátnym vzdelávacím programom ISCED 1.

Metodickú príručku a pracovné listy sprevádza hlavná postavička DUNAJKA prostredníctvom svojich príbehov, úloh a otázok, ktoré mu žiaci majú pomôcť vyriešiť. Pracovné listy sú zostavené tak, aby sa s nimi ľahko pracovalo nielen žiakom, ale aj samotným pedagógom.

Z diseminačných aktivít projektu bola zostavená a spustená web stránka www.danu-

betreasures.eu, na ktorej sú zverejnené všetky informácie a výstupy projektu v slovenskom a maďarskom jazyku. Podobný obsahový základ ako stránka má aj záverečné DVD, ktoré sa po ukončení projektu bude distribuovať cieľovým skupinám.

Naším ďalším cieľom je, aby sa výstupy projektu – Metodická príručka a jej pracovné listy – využívali vo výchovno-vzdelávacom procese nielen v základných školách modelových území projektu, ale aj v základných školách na celom území partnerských štátov projektu – Slovenskej a Maďarskej republiky. Tento metodický materiál by sa mohol stať zdrojom inšpirácie pre pedagógov pri práci so žiakmi, lebo práve oni sú našou budúcnosťou pri odovzdávaní hodnôt Dunaja ďalším generáciám.

Dunajka – sprievodca Metodickou príručkou.

Žijeme v období rôznych protirečení

Už si pomaly zvykám, že všetko okolo nás je akoby úplne inak, ako by sme to očakávali, alebo poznali z detstva a že všetko si akosi protirečí. Už v samotnej prírode máme veľké rozdiely teplôt v neočakávanom čase, už pomaly nepoznáme tradičnú jar a ani jeseň. Hneď máme prílišné horúčavy, alebo veľmi chladno bez ohľadu na kalendár. Je to ozaj iba dielo samotnej prírody a nemá na tom podiel i človek? Podobné nezrovnalosti a protirečenia však máme i v dnešnej spoločnosti a taktiež sa nám to môže vypomstiť. Ja môžem spomenúť iba niektoré, ktoré si sám viem ťažko vysvetliť.

Možno to je už vekom, alebo nepochopením súčasného vývoja, no vidím, že sa v našej spoločnosti strácajú obyčajné ľudské hodnoty ako napr. pravdivosť, viera v dobro, poučenia z dejín nášho národa, úcta k prírode a k všetkým pozitívnym hodnotám. Vo Švajčiarsku som napríklad videl, že nepotrebuju prebujnenú administratívu a mnohokrát stačí iba čestné slovo a to je ako zákon. Žiaľ, u nás to ešte neplatí a žijeme podľa hesla: „Kto si viac uchmatne, ten má“.

Verím, že postupne aj u nás sa naučíme plne rešpektovať všetky ľudské hodnoty a práva. Zatiaľ nemáme peniaze, no vychovávame budúcich nezamestnaných, máme neúmerne rozbuženú administratívu, stále si likvidujeme to, z čoho stáročia žili naši predkovia a to našu pôdu i hospodárske zvieratá. Paradoxom je, že máme veľa nezamestnaných, no v poľnohospodárstve nemajú dostatok pracovníkov. Miesto toho nakupujeme zahraničné menejcenné lacné potraviny, na vidieku sme už prestali pestovať zdravú zeleninu a ovocie a taktiež domáce zvieratá. Dovážame už takmer všetko a sme nesebestační.

Toto nie sú však iba úvahy o zlom hospodárení, to je aj výzva za zdravý výživu našich ľudí a kvalitný život. Niekedy si myslím, že nám tu často krát chýba obyčajný sedliacky rozum na každom úseku riadenia. My, obyčajní ľudia

nemali by sme tiež ostať k neďuhom našej spoločnosti ľahostajní. Veľa toho treba ešte zmeniť, aby sme boli naozaj vyspelou spoločnosťou a nemuseli sa hanbiť pred našimi deťmi i vnukmi ako sme to gazdovali a čo sme im zanechali. Pevne verím, že postupne, každý z nás bude robiť aspoň maličké krôčiky a postupne sa aj my dopracujeme k plnohodnotnej vyspelej spoločnosti s riadnymi etickými zásadami. Za všetko čo tu máme na krásnom Slovensku zodpovedajú vždy nielen vysoko postavené kádre, ale aj každý z nás.

Potenciál na zmenu k lepšiemu v nás určite je. Dôkazom sú aj podujatia ako Novoťská hrudka.

Čo by neurobil človek pre človeka, keď majú prísť „Vaši k Naším“

Regionálny festival OD VAŠICH K NAŠIM, ktorý organizovalo Verejno-súkromné partnerstvo Hontiansko-Dobronivské (VSP H-D) sa konal na letisku v Dobrej Nive. Konal sa pod záštitou predsedu BBSK a poslanca Európskeho parlamentu, Ing. Vladimíra Maňku a poslanca NR SR, Ing. Tibora Lebockého

Cieľom podujatia bolo predstaviť celému regiónu svoje miestne folklórne skupiny, spevácke skupiny, tanečné a divadelné zoskupenia v programe, ktorý prevádzal podujatie celý deň.

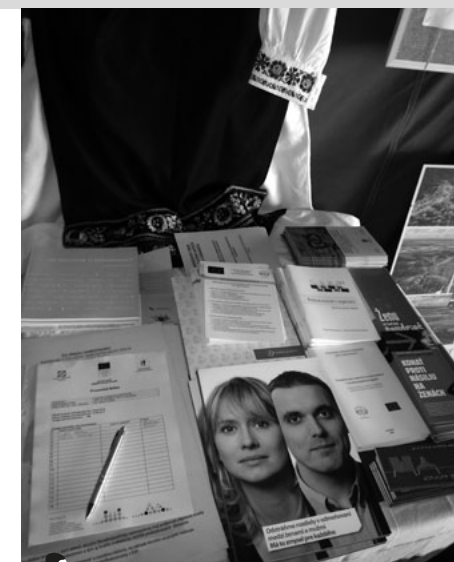
Festival otvorila domáca FSK Dobrona Dobrá Niva, nasledovali FSK Rozmarín Pliešovce a DLH Javorinka z Pliešoviec, Divadielko na Stračeň nôžke z Uňatína. Fresh Dance Group Krupina, SCVČ a SZUŠ Heurka zo Zvolena, ZUŠ Hriňová a Rómska kultúra z Budče. Spevácke skupiny z Horného Badína, Ostrej Lúky a Krupiny, hudobná skupina z Hontu a Zumba maratón zakončil program.

Počas celého dňa sa konala ochutnávka regionálnych špecialít, napr. pražená kapusta, fazulový guláš, baraní perkelt, guláš z diviny, pampúchy, rôzne pagáče, kysnutá haruľa, štrúdle, palacinky ďalšie a ďalšie gastronomické lahôdky.

V spoločnom priestore, v ktorom bolo vytvorené zázemie pre hostí a rozhovory, VSP H-D propagovalo partnerstvo svojimi aktivitami a aktivitami obcí, ktoré sú členmi mikrорегионів Krupinská planina, Pliešovská kotlina a Adela.

Odprezentovaný bol aj Slovenský inštitút mládeže IUVENTA a aktivity kancelárie Krajského kontaktného miesta v Banskej Bystrici o Národnom projekte - Inštitút rodovej rovnosti.

Súčasťou festivalu boli aj sprievodné podujatia, o ktoré sa postarali, hasiči, včelári, Správa CHKO Poľana, historické traktory ktorými sa prezentoval Jaroslav Bezinský z Bacúrova, jazdu na koňoch ocenili najmä deti. Prijemnú

Ponuka publikácií na tému antidiskriminácie.

atmosféru vytvorili aj remeselníci z územia partnerstva, CVČ z Krupiny.

Záujem a hojná účasť nás presvedčila, že takého podujatie je zmysluplné, zoznámili sa Vaši s Našími, spoznali lepšie svoje zvyky, predstavili svoje chute, svoju originalitu, jedinečnosť a prejavili záujem znovu sa stretnúť. Je to výzva pre organizátorov, ktorým patrí vďaka za usporiadanie, všetku námahu a zvládnutie všetkých nepredvídateľných udalostí vrátane búrky, ktorá zničila v piatok večer postavené stánky a prístrešky.

náš
 vidiek
3/2013

bodka na záver

Možno nám chýba vychovanie a utŕžime ešte mnoho rán, máme však jedno veľké pranie: Byť sám sebou a nebyť sám.

[autor neznámy]